

karanlık kitaplık

E. T. A. HOFFMANN

kumadam

ithaki

"'Kumadam' bütünüyle tekinsiz bir öykü."
—*Sigmund Freud*

E. T. A. Hoffmann, Alman gotik edebiyatının en önemli isimlerinden; belki de en önemlisi. İki asırdan fazladır okurlara musallat öyküsü "Kumadam" ise kâbus ve gerçek arasındaki ince çizgide duran ürkütücü bir eser.

Gece olunca gelip çocukların gözlerini çaldığı söylenen, çocukken babasının ölümüyle alakalı olduğunu düşündüğü Kumadam'ı hiçbir zaman unutamayan Nathanael'in hayatı, eğitim gördüğü şehre Coppola isminde bir satıcının gelmesiyle alt üst olur. Coppola'nın Kumadam'la olan ilişkisini çözmeye çalışan Nathanael, Profesör Spallanzani'nin "tuhaf" kızı Olimpia'yla tanışınca işler iyice çetrefil bir hal alır.

Bu ciltte "Kumadam"a ek olarak Hoffmann'ın "Issız Ev" adlı öyküsünü de bulacaksınız.

Merdivenlerden gelen seslere kulak ver...
Kumadam yaklaşıyor.

Çeviren: Anıl Alacaoğlu

ithaki

www.ithaki.com.tr

9 786257 913430

/ithakiyayinlari

ERNST THEODOR AMADEUS HOFFMANN

1776'da doğan Alman yazar, besteci, müzik eleştirmeni ve karikatürist. Asıl isminde Amadeus yerine Wilhelm olan yazar, Mozart'a olan sevgisi yüzünden adını Amadeus olarak değiştirdi. Önceleri müzik eleştirmenliğiyle ilgilenen Hoffmann, 1814 ile 1815 yılları arasında dört cilt olarak yayımlanan *Fantasiestücke in Callots Manier* adlı eseriyle yazar olarak ilgi görmeye başladı. Fantazi ve gotik korku türünde yazdığı kısa hikâyelerle Edgar Allan Poe, Alexandr Puşkin, Guy de Maupassant ve Fyodor Mihayloviç Dostoyevski gibi isimleri etkiledi. Pyotr İlyiç Çaykovski, Hoffmann'ın "Fındıkkıran ve Fare Kral" eserinden ilham alarak ölmeden önceki son balesi olan *Fındıkkıran Balesi*'ni bestelemiştir. 1822'de Berlin'de hayatını kaybetti.

Kumadam

E.T.A. Hoffmann
Orijinal Adı: *Der Sandmann*

İthaki Yayınları - 1670
Karanlık Kitaplık - 32

Dizi Editörü: *Alican Saygı Ortanca*
Yayına Hazırlayan: *Ömer Ezer*
Düzelti: *Alican Saygı Ortanca*
Kapak İllüstrasyonu: *Ebrahel Lurci*
Kapak Tasarımı: *Hamdi Akçay*
Grafik Uygulama: *B. Elif Balkın*
1. Baskı, Haziran 2020, İstanbul

ISBN: 978-625-7913-43-0

Sertifika No: 46603

Türkçe Çeviri © Anıl Alacaoğlu, 2020
© İthaki, 2020

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki[1/A] Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. A.Ş.'nin tescilli markasıdır.
Caferağa Mah. Neşe Sok. 1907 Apt. No: 31 Moda, Kadıköy-İstanbul
Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
editor@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık
Maltepe Mah. Hastane Yolu Sok. No: 1/6 Zeytinburnu-İstanbul
Tel: (0212) 613 30 06 denizmatbaamucellit@gmail.com
Sertifika No: 40200

karanlık kitaplık

E. T. A. Hoffmann

Kumadam

Çeviren
Anıl Alacaoğlu

ithaki

İçindekiler

KUMADAM
7

IŞIK EV
47

Kumadam

Nathanael'den Lothar'a

Şüphesiz hepiniz bu kadar uzun – uzun süredir yazmadığım için endişelenmişsinizdir. Annem öfkelidir şüphesiz, Klara ise burada sefih bir yaşam sürdüğümü, yüreğimin ve zihnimin derinliklerine kazınmış o sevimli melek yüzünü büsbütün unuttuğumu düşünüyordur. Fakat işin aslı öyle değil; her gün, her saat sizleri düşünüyorum, sevimli Klara'cığım o latif endamıyla tatlı rüyalarıma giriyor, ne zaman sizin yanınıza gelsem yaptığı gibi o parlak gözleriyle cilveli cilveli gülümsüyor bana. Ah, şu âna dek bütün düşüncelerimi allak bullak eden darmaduman bir ruh halindeyken size nasıl yazabilirdim! Korkunç bir şey girdi hayatıma! Beni tehdit eden korkunç bir kadere ilişkin karanlık sezgiler kara bulutlar gibi üzerimi kapladı, dostane tek bir güneş ışığı geçemiyor içlerinden! Şimdi sana başıma geleni anlatmam gerek. Anlatmam gerek, farkındayım fakat düşüncesi bile beni deli gibi güldürüyor. Ah, benim sevgili Lothar'ım! Nasıl başlasam, birkaç gün önce başıma geleni, sahiden de hayatımı düşmanca mahvetmeye muktedir şeyi nasıl hissettirsem sana! Keşke burada olup kendi gözlerinle görebilseydin; ama kuşkusuz şimdi beni kaçık bir hayaletgören* sayacaksın. Uzun lafın kısası başıma gelen, ölümcül

* *Der Geisterseher*. Bu isim Friedrich Schiller'in yazdığı, 1787-1789 yılları arasında yayımladığı bir roman fragmanının başlığıdır, Schiller bu eseriyle E. T. A. Hoffmann'dan Thomas Mann'a, Edgar Allan Poe'dan H. P. Lovecraft'a kadar

etkisinden boş yere kaçınmaya çalıştığım o dehşet verici şey, birkaç gün önce, yani 30 Ekim öğlen 12'de bir barometre satıcısının odama girip bana ürünlerini sunmasından başka bir şey değil. Hiçbir şey satın almadım ve onu merdivenlerden aşağı atmakla tehdit ettim, bunun üzerine kendiliğinden gitti.

Bu olaya, sadece hayatımı derinden etkileyen şahsi meselelerin anlam kazandırabileceğini, hatta o uğursuz seyyar satıcının üzerimde hasmane bir tesir bırakmış olması gerektiğini sezmişsindir. Gerçekten de öyle oldu. Sana ilk gençliğimi, çevik zihninde her şeyin netleşip parıldayan resimler halinde canlanmasına yetecek kadar anlatmak için tüm gücümle kendimi sakin ve sabırlı olmaya zorluyorum. Tam başlayacak oluyorum ki senin güldüğünü, Klara'nın "Bunlar çocukça şeyler!" dediğini duyar gibi oluyorum. Gülün, sizden rica ediyorum, içtenlikle gülüp eğlenin benimle! Çok rica ediyorum! Ama Tanrı aşkına! Tüylerim diken diken oluyor, âdeta delice bir çaresizlik içinde Franz Moor'un Daniel'e yalvardığı gibi* bana gülüp eğlenin diye yalvarıyorum size. Artık sadede geleyim!

Biz, yani kardeşlerim ve ben, öğle yemekleri dışında gündüzleri babamızı çok az görürdük. Babam işiyle fazlasıyla meşgul olurdu. Eski âdetlere göre saat yedide yenilen akşam yemeklerinden sonra hepimiz, annem de dâhil, babamın çalışma odasına gider, yuvarlak bir masanın etrafına otururduk. Babam tütünle birlikte koca bir bardak da bira içerdi. Sık sık bize olağanüstü hikâyeler anlatırdı ve bu sırada öyle bir coşkuya kapılırdı ki her seferinde piposu sönerdi, ben de ona yanan bir kâğıt uzatarak yeniden yak-

birçok başarılı yazarı etkilemiştir. Bu roman dilimize daha önce Bilge Uğurlar ve Türkis Noyan tarafından *Hayaletgören* ismiyle çevrildiği için burada da bu kelime tercih edilmiştir. *–çn*

* Friedrich Schiller'in *Die Räuber* (*Haydutlar*) isimli dramasında Franz Moor, işlediği suçlar yüzünden vicdan azabı çekerken uşak Daniel'e eğer azabını yok edecekse ona gülüp eğlenmesi için yalvarır. *–çn*

mak zorunda kalırdım, bu da benim için asıl eğlenceydi. Sık sık ellerimize resimli kitaplar tutuşturur, koltuğunda sessiz ve kıpırtısız otururken hepimizin bir sis gibi içinde yüzdüğü yoğun duman bulutları üfürürdü. Böyle akşamlarda annem çok hüzünlenir, saat dokuzu vurur vurmaz şöyle derdi: "Hadi çocuklar! – Yatağa! Yatağa! Kumadam geliyor, duyuyorum."

Sahiden de her seferinde bir şeyin ağır adımlarla gümbür gümbür merdivenlerden çıktığını duyardım; bu Kumadam olmalıydı. Hele bir keresinde o boğuk ayak sesleri, gümbürtüler beni dehşete düşürmüştü; bizi önüne katmış görürken anneme sordum: "Anne! Bizi sürekli babamızdan ayıran bu kötü Kumadam kim ki? – Neye benziyor?" – "Kumadam diye biri yok, sevgili çocuğum," diye karşılık verdi annem: "Ben Kumadam geliyor dediğimde bu sadece sizin uykunuz geldi, gözlerinizi sanki üstüne kum serpilmiş gibi açık tutamıyorsunuz demek." Annemin yanıtı beni tatmin etmedi, annemin sırf biz ondan korkmayalım diye Kumadam'ı inkâr ettiği düşüncesi çocuk aklıma gitgide yerleşiyordu, sonuçta her seferinde merdivenlerden çıktığını duyuyordum. Nihayetinde merakıma dayanamayıp bu Kumadam ve onun biz çocuklarla ilişkisi hakkında daha çok şey öğrenmek için küçük kız kardeşime bakan yaşlı kadına sordum: Bu Kumadam nasıl bir adamdı? "Nathanael'ciğim, hâlâ bilmiyor musun?" diye karşılık verdi kadın. "O kötü bir adamdır, çocuklar yatmak istemediklerinde gelir, onların gözlerine bir avuç kum atar, çocukların gözleri kanlar içinde yuvalarından dışarı fırlar, sonra o gözleri çuvalına atıp kendi yavrularını beslemek için hilale götürür, yavruları orada yuvalarında oturur, baykuşlarınki gibi eğri gagaları vardır, onlarla haylaz çocukların gözlerini gagalarlar."

Korkunç Kumadam'ın dehşetli görüntüsü artık zihnime kazınmıştı; akşamleyin merdivenlerden gümbürtü gelince korku ve dehşetten tir tir titrerdim. Gözyaşları içinde ancak kekeleyerek haykı-

rabilirdim: "Kumadam! Kumadam!" Annemin ağzımdan alabildiği tek laf bu olurdu. Sonra koşarak odama giderdim, Kumadam'ın ürkütücü görüntüsü bana bütün gece işkence ederdi.

Dadının Kumadam'la ve yavrularının hilaldeki yuvasıyla ilgili anlattıklarının tam olarak doğru olamayacağını anlayacak yaşa gelmiştim ancak Kumadam benim için korkunç bir hayalet olarak kaldı, sadece merdivenlerden çıktığını değil babamın odasının kapısını sertçe açıp içeri girdiğini de duyduğumda korkuya, dehşete kapılırdım. Bazen uzun süre ortalıkta görünmüyor, sonra sık sık gelmeye başlıyordu. Bu yıllarca böyle sürdü, bu uğursuz hayalete bir türlü alışamıyordum, Kumadam'ın ürkütücü görüntüsü zihnimde solmuyordu. Onun babamla ilişkisi hayal dünyamı giderek daha fazla meşgul eder oldu; aşamadığım bir çekingenlik beni babama bununla ilgili sorular sormaktan alıkoyuyordu ama yıllar geçtikçe bu gizemin kendi başıma çözmek ve o masalsı Kumadam'ı görmek için duyduğum istek içimde biraz daha filizleniyordu. Kumadam yüzünden çocuk aklına kolayca yuvalanan mucizevi, maceralı şeylerin peşine düştüm. En sevdiğim şey cüceler, cadılar, parmak çocuklar ve onlara benzer diğer şeyler hakkında tüyler ürpertici hikâyeler dinlemek ya da okumaktı ama tebeşir ya da kömürle masaların, dolapların ve duvarların üzerine en tuhaf, en çirkin biçimlerde çizdiğim Kumadam hâlâ başı çekiyordu.

On yaşına geldiğimde annem beni çocuk odasından alıp, koridora açılan, babamın odasının yakınında bulunan küçük bir odaya yerleştirdi. Saat dokuzu vurdu mu evde kendini belli eden o bilinmez varlığın sesini duyduğumuzda hâlâ çabucak odalarımıza dağılmamız gerekiyordu. Ben kendi küçük odamdan onun babamın yanına girdiğini duyabiliyordum, hemen ardından evin her yanına incecik, tuhaf kokulu bir duman yayılıyordu sanki. Merakımla beraber ne yapıp edip Kumadam'la tanışmak için gerekli cesaretim de giderek artıyordu. Annem gidince sık sık odamdan

koridora süzülür ama hiçbir şey öğrenemezdim çünkü Kumadam ben onu görebileceğim yere varana dek kapıdan içeri girmiş olurdu. Sonunda karşı konulmaz bir arzunun eline düşüp babamın odasında saklanmaya ve Kumadam'ı beklemeye karar verdim.

Bir akşam babamın suskunluğundan, annemin hüznünden Kumadam'ın geleceğini anladım; çok yorgun olduğumu öne sürüp saat dokuzdan önce odadan ayrıldım ve kapının dibinde kuytu bir yere saklandım. Ev kapısı gıcırdadı, ağır, gümbürdeyen adımlar koridordan geçip merdivenlere yöneldi. Annem kardeşlerimi alelacele götürerek önümden geçti. Sessizce – çok sessizce babamın odasının kapısını açtım. Sırtı kapıya dönüktü, her zamanki gibi kaskatı ve sessizce oturuyordu, beni fark etmedi, çabucak içeri girip kapının hemen yanında duran, babamın kıyafetlerini astığı bir dolabın önüne gerilmiş perdelerin arkasına saklandım. Ayak sesleri gürültüyle giderek yaklaştı, dışarıdan öksürükler, bir şeyin üzeri kazınır gibi sesler, tuhaf homurtular geliyordu. Kalbim beklenti ve korku içinde titriyordu. Kapının hemen dibinde tok bir ayak sesi; kapı kolunun sertçe çevrilişi; ardından kapının çatırdayarak açılışı! Tüm cesaretimi toplayıp dikkatle başımı uzattım. Kumadam babamın odasının tam ortasında duruyordu, mumların parlak ışığı yüzünde parlıyordu Kumadam, o korkunç Kumadam, ara sıra bize öğle yemeğine gelen yaşlı Avukat Coppelius'tu!

Ama en iğrenç yaratık bile, bende bu Coppelius'un uyandırdığından daha derin bir dehşet uyandıramazdı. Kocaman, biçimsiz bir kafası, toprak sarısı bir yüzü, altında bir çift yeşil kedi gözünün çakmak çakmak yandığı, kırlaşmış gür kaşları, üst dudağına kadar inen kanca bir burnu olan upuzun, geniş omuzlu bir adam hayal et. Yamuk ağzı ikide bir sinsi bir gülüşle çarpılıyor, sonra yanaklarında koyu kırmızı birkaç leke beliriyordu ve sıktığı dişlerinin arasından tuhaf bir tıslama sesi geliyordu. Coppelius her zaman eski

moda, kül grisi bir ceket, aynı renkte bir yelek, bir pantolon, siyah çoraplar ve küçük taş tokalı ayakkabılar giyerdi. Küçük peruğu başının tepesini örtmeye ancak yeter, cırt cırtlı bukleleri kocaman, kırmızı kulaklarının üzerinde dururdu; geniş, ağzı kapalı saç filesi ensesinden öne doğru kayar, kırışık boyun bağının gümüş tokası görülürdü. Baştan aşağı tuhaf ve iğrençti ama biz çocuklar bilhassa kocaman, kemikli, kıl kaplı ellerinden tiksinir, o ellerle değdiği hiçbir şeyi yemek istemezdik. Bunu o da fark etmişti, iyi yürekli annemizin gizlice tabağımıza koyduğu bir parça keke ya da tatlı bir meyveye şu ya da bu bahaneyle dokunmaktan haz duyardı, biz de gözümüz yaşlı, gizli gizli yemekten sevinç duyacağımız tatlıları tiksintimizden yiyemezdik. Babam özel günlerde küçük kadehlere tatlı şarap koyup bize ikram ettiğinde de aynısını yapardı. Elini çabucak kadehin üzerinde gezdirir ya da kadehi mor dudaklarına götürüp biz kızgınlığımızı sadece usul usul ağlayarak belli ederken o şeytanca gülerdi. Bize sürekli küçük canavarlar derdi; biz de ona karşı gıkımızı çıkaramaz, en küçük sevincimizi dahi kasten kursağımızda bırakan bu çirkin, habis adama beddualar ederdik. Annem de bizim gibi bu iğrenç Coppelius'tan nefret ediyora benziyordu; çünkü o ne zaman gelse neşesi, şen şakrak ruh hali değişiyor, hüzünlü, kasvetli bir ciddiyete bürünüyordu. Babamsa sanki Coppelius üstün bir varlıkmış, terbiyesizlikleri hoş görülmeli ve ne olursa olsun keyfi kaçırılmamalıymış gibi bir tavır takınıyordu. Coppelius'un yalnızca ima etmesi yeter, en sevdiği yemekler pişirilir, en değerli şaraplar ikram edilirdi.

O anda bu Coppelius'u görünce ruhumu saran dehşetle fark ettim ki Kumadam ondan başkası olamazdı ama Kumadam artık benim için, o kocakarı masalında hilaldeki baykuş yuvasına yem diye çocuk gözleri taşıyan o umacı değildi – hayır! – adımını attığı her yere keder, sıkıntı, fani ve ebedi bir felaket getiren, çirkin, ürkütücü bir canavardı.

Büyülenmiş gibi olduğum yerde kalakalmıştım. Görülürüm ve tahmin edebildiğim üzere sertçe cezalandırılırım diye, başımı perdenin arasından kulak kabartarak uzatmış halde öylece kaldım. Babam Coppelius'u resmiyetle karşıladı. Coppelius boğuk, gıcırtılı sesiyle "Hadi! – hemen işe koyulalım!" diye bağırdı, ceketini çıkarıp attı. Babam da kaşlarını çatıp sessizce robdöşambrını çıkardı. İkisi de üzerine uzun, siyah birer önlük geçirdi. Önlükleri nereden çıkardıklarını görememiştim. Babam bir gömme dolabın kanatlı kapısını açtı; onca zamandır gömme dolap sandığım şeyin, içinde küçük bir ocağın bulunduğu karanlık bir oyuk olduğunu anladım. Coppelius oraya girdi, ocağın üzerinde mavi bir alev yükseliyordu. Her tarafta tuhaf tuhaf aletler duruyordu. Ah Tanrım! – yaşlı babam ateşe doğru eğildiğinde nasıl da farklı görünüyordu. Mülayim, dürüst hatları olan yüzü, korkunç derecede acı veren bir kasılmayla, çirkin, iğrenç bir şeytan suretine bürünmüş gibiydi. Aynı Coppelius'a benziyordu. Coppelius eline ateş kırmızısı bir maşa aldı, bununla yoğun dumanın arasından pırıl pırıl parıldayan parçalar çıkarıp bunları hararetle çekiçle dövmeye başladı. Etrafta insan yüzleri görür gibi oldum ama gözleri yoktu – gözlerin yerinde tiksindirici, derin, siyah oyuklar vardı. Coppelius kükremeyi andıran boğuk sesiyle "Gözleri getir! Gözleri!" diye bağırdı. Vahşice bir korkunun pençesine düşüp çığlığı bastım ve saklandığım yerden yere yığıldım. Coppelius beni yakaladı. "Küçük canavar! Seni küçük canavar!" diye dişlerini göstererek söylendi – beni yerden kaldırıp ocağın üstüne attı, öyle ki alevler saçlarımı tutuşturmaya başladı. "Artık gözümüz var – bir çift güzel çocuk gözü." Coppelius böyle fısıldayarak ateşin içinden kor taneleri aldı, bunları gözlerime serpiştirecek oldu. O zaman babam yalvarırcasına ellerini havaya kaldırıp "Üstadım! Üstadım!" diye haykırdı, "Nathanael'imin gözlerini bırak – bırak onu!"

Coppelius tiz kahkahalar atarak bağırdı: "Peki, oğlanın gözleri

yerinde kalsın ve zırıldayarak dünyadaki görevini yerine getirsin ama şimdi ellerin ve ayakların mekanizmasını iyice bir inceleyelim." Bu sözlerle birlikte beni öyle bir kavradı ki eklemlerim çatırdadı, ellerimi ve ayaklarımı yerinden çıkarıp kâh oraya kâh buraya taktı. "Tam olarak oturmuyor, eskisi kadar iyi değil! – Yaşlı herif işten anlıyormuş!" Coppelius tıslarcasına böyle fısıldadı ama benim gözlerim gitgide kararıyordu, ani bir kramp bütün kemiklerimi ve sinirlerimi titretti – artık hiçbir şey hissetmiyordum.

Yüzümde yumuşacık, sıcak bir soluk hissettim, ölüm uykumdan uyandım, annem üzerime eğilmişti. "Kumadam hâlâ burada mı?" diye kekeledim. "Hayır, çocuğum, o gideli çok oldu, sana zarar vermeyecek!" Annem böyle dedi ve yeniden kavuştuğu oğlunu öpüp kokladı.

Sevgili Lothar, seni ne diye yoruyorum? Söylenecek onca şey varken ne diye her şeyi böyle uzun uzadıya anlatıyorum? Yeter! Onları gizlice dinlerken yakalanmış, Coppelius tarafından tartaklanmıştım. Korkudan şiddetli bir hummaya tutulmuştum, haftalarca hasta yattım. "Kumadam hâlâ burada mı?" Sağlığıma kavuşunca ettiğim ilk söz bu oldu, iyileştiğimin, kurtulduğumun işaretiydi bu. Şimdi sana gençliğimin en korkunç ânını anlatabilirim; bana artık her şey cansız görünüyorsa sorunun gözlerimde olmadığını, bir kara yazının hayatımı, belki de ancak ölerek delip geçebileceğim kasvetli bir bulutla kapattığını o zaman anlayacaksın.

Coppelius bir daha ortalıkta görünmedi, şehri terk ettiği söyleniyordu.

Yaklaşık bir yıl geçmişti, değişmeyen eski âdetlerimize göre akşamları yuvarlak masanın çevresinde toplanıyorduk. Babam çok neşeliydi ve gençliğinde yaptığı seyahatlere dair bir sürü hoş anısını anlatıyordu. Saat dokuzu vurmuştu ki aniden ev kapısının menteşelerinin gıcırdadığını, ağır, demir gibi sert adımların hol-

den geçip merdivenlerden gümbür gümbür çıktığını duyduk. Beti benzi atan adam annem "Bu Coppelius," dedi. Donuk, çatlak sesiyle "Evet! Bu Coppelius," diye tekrarladı babam. Annemin gözlerinden yaşlar boşandı. "Ama baba, baba!" diye haykırdı, "böyle mi olacaktı?" – "Son kez!" diye karşılık verdi babam. "Yanıma son kez geliyor, sana söz veriyorum. Şimdi git, çocukları da al! – Gidin – Yatağınıza! İyi geceler!"

Sanki ağır, soğuk bir taşın altında kalmış gibi oldum – nefesim kesildi! Ben hareket edemeden öylece kalınca annem kolumdan tuttu: "Gel Nathanael, ne olur gel!" Beni götürmesine müsaade ettim, odama gittim. Annem, "Sakin ol, sakin ol, git yat yatağına! Uyu!" diye seslendi arkamdan ama içimi kemiren tarifsiz bir korku ve huzursuzluk yüzünden gözümü bile kırpamadım. Nefret ettiğim o iğrenç Coppelius çakmak çakmak gözleriyle önümde duruyor, bana sinsi sinsi gülümsüyordu, zihnime musallat olan görüntüsünden boş yere kurtulmaya çalıştım.

Saat gece yarısını bulmuş olmalıydı ki top patlamasına benzer korkunç bir gürültü duyuldu. Bütün ev sallandı, bir şey kapımın önünden paldır küldür geçip gitti ve giriş kapısı zangırtıyla çarpıldı. "Bu Coppelius!" diye dehşetle haykırıp yatağımdan fırladım. Sonra acı dolu keskin bir feryat koparılınca babamın odasına koştum, kapısı açık duruyordu, üstüme boğucu bir duman hücum etti, hizmetçi kız bağırıyordu: "Ah, beyefendi! Beyefendi!" Yerde, dumanı tüten ocağın önünde babam, yanıp kararmış, korkunç bir şekilde çarpılmış yüzüyle yatıyordu, ölmüştü, kardeşlerim başına toplanıp ağlayıp sızlandılar. Annem bayılıp yanı başına düşmüştü! "Coppelius, seni adi şeytan, babamı sen öldürdün!" – Böyle haykırdım; sonra ben de bayılmışım. İki gün sonra babamı tabuta koyduklarında yüz hatları yine yumuşamış, yaşarkenki halini almıştı. Babamın iblis Coppelius'la ortaklığının onu ebedi bir felakete sürükleyemediğini görünce yüreğime su serpildi.

Patlama komşuları da uyandırmıştı, olay yayıldı ve yetkililer gelip olaydan Coppelius'u sorumlu tutmak istediler. Ama Coppelius ardında iz bırakmadan ortadan kaybolmuştu.

Sevgili dostum, şimdi sana şu barometre satıcısının o iblis Coppelius olduğunu söylesem, düşmanca ortaya çıkışını büyük bir felaket alameti saydığım için herhalde bana kızmazsın. Farklı giyinmişti ama Coppelius'un görüntüsü ve yüz hatları zihnime öyle bir kazındı ki yanılıyor olmam mümkün değil. Üstelik Coppelius ismini dahi değiştirmemiş. Duyduğuma göre burada kendisini Piomenteli bir makine ustası olarak tanıtıyor, Giuseppe Coppola ismini kullanıyormuş.

Onunla yüzleşmeye, babamın ölümünün intikamı almaya kararlıyım, işin sonu nereye varırsa varsın.

Bu korkunç canavarın ortaya çıktığından anneme sakın bahsetme. Sevgili Klara'cığıma selam söyle, daha sakin bir zamanda ona yazacağım. Sağlıcakla kal vs. vs.

Klara'dan Nathanael'e

Bana epeydir yazmadığın doğru ama yine de kalbinde ve aklında olduğumdan kuşkum yok. Çünkü beni düşünmekle öyle meşgulmüşsün ki son mektubunu kardeşim Lothar'a yollayacağına bana yollamışsın. Mektubu sevinçle açtım ve "Ah, benim sevgili Lothar'ım" yazdığın kısma gelince yanlışlığı fark ettim. Aslında mektubun devamını okumamam, kardeşime iletmem gerekirdi. Ama sen zaten bana zaman zaman çocukça sataşıp, ev çökecek olsa çabucak kaçmadan önce perdenin kırışıklığını düzeltecek türden sakin ve ihtiyatlı kadınlardan olduğumu söylemez miydin, o yüzden mektubunun ilk satırlarının beni ne kadar derinden sarstığına seni nasıl inandırabilirim bilmiyorum. Nefesim kesildi, gözlerim karardı. Ah benim sevgili Nathanael'im, nasıl da korkunç bir şey girmiş hayatına! Senden ayrı kalmak,

seni bir daha görememek düşüncesi, yüreğimi kızgın bir hançer gibi delip geçti. Mektubu defalarca okudum! İğrenç Coppelius'u korkunç betimlemişsin. İyi yürekli yaşlı babanın bu kadar dehşet verici ve acımasız bir ölümle aramızdan ayrıldığını ancak şimdi öğreniyorum. Kardeşim Lothar, mektubunu teslim edince beni sakinleştirmeye çalıştı fakat başaramadı. O uğursuz barometre satıcısı Giuseppe Coppola gittiğim her yerde beni takip etti, hatta itiraf etmeye handiyse utanıyorum ama benim sağlıklı, normalde son derece huzurlu olan uykularımı rüyalarıma giren türlü çeşit garabetle mahvetti. Fakat çok sürmedi, hemen ertesi gün toparladım kendimi. Canımın içi, Lothar sana Coppelius'un başına iç açacağına dair tuhaf sezgine rağmen her zamanki gibi çok neşeli, çok sakin olduğumu söylerse ne olur bana darılma.

Lafı hiç dolandırmadan itiraf etmek istiyorum ki bahsettiğin bütün o ürkütücü ve dehşet verici şeylerin tıpkı bende olduğu gibi yalnızca senin zihninde olduğunu, gerçek dış dünyanın bunda çok az payı olduğunu düşünüyorum. Yaşlı Coppelius yeterince iğrenç bir insan olabilir ama çocuklardan nefret etmesi siz çocuklarda gerçek bir tiksinti uyandırmış.

O zamanki çocuk aklınla kocakarı masallarındaki korkunç Kumadam'la, yaşlı Coppelius'u ilişkilendirmen, Kumadam'a inanmadığın halde Coppelius'u ürkütücü, özellikle çocuklar için tehlikeli bir canavar olarak görmen çok doğal. Babanla gecenin bir vakti çevirdikleri gizemli işler de muhtemelen gizli gizli yaptıkları kimya deneylerinden ibaretti, şüphesiz bu uğurda boş yere para harcadığı için de annen memnuniyetsizlik duyuyordu, üstelik, bu tür kimyacılarda her zaman görüldüğü üzere baban, aklı yüksek bilgeliğe erişmeye yönelik aldatıcı bir arzuyla dolduğu için ailesine yüz çevirmişti. Muhtemelen babanı ölüme götüren de kendi dikkatsizliği oldu, Coppelius'un bunda bir suçu yok. İnanır mısın, dün tecrübeli bir eczacı olan komşumuza bu tür kimya

deneylerinin böyle ani ve ölümcül patlamalara sebep olup olamayacağını sordum. "Elbette," dedi ve bana böyle bir şeyin nasıl olabileceğini uzun uzun, ayrıntılarıyla anlattı, bu sırada kulağa çok tuhaf gelen ve aklımda tutamadığım birçok isim saydı. Şimdi muhtemelen Klara'na kızacak, şöyle diyeceksin: "Soğuk mizacına, insanları sıklıkla görünmez kollarıyla saran gizem dolu şeylerin tek bir pırıltısı bile düşmüyor; yalnızca dünyanın rengârenk yüzeyini görüp içinde ölümcül zehirlerin gizlendiği, altın parlaklığındaki meyvelere çocukça seviniyor."

Ah, benim sevgili Nathanael'im, kendi içimize yerleşen ve bizi mahvedip öldürmeye niyetlenen karanlık bir gücü neşeli, rahat ve kaygısız insanların bile sezebileceğine inanmıyor musun? Ama saf bir kız olarak, bu tür bir savaşın aslında insanın kendi içinde gerçekleştiğine inandığımı bir şekilde ima etmeye yeltendiğim için beni affet. Nihayetinde doğru sözcükleri bulamıyorum, sen de bana aptalca bir şey söylediğim için değil, bunu bu kadar beceriksizce ifade ettiğim için gülüyorsundur.

İçimize böylesine düşmanca ve haince bir ip koyup, bizi o iple tutan ve normalde adımımızı atmayacağımız tehlikeli ve uğursuz yollara çeken karanlık bir güç varsa eğer, içimizde bizim şeklimizi, benliğimizin şeklini alıyor olsa gerek; çünkü ancak bu şekilde ona inanır, gizli işlerini tamamlaması için ihtiyaç duyduğu alanı ona ancak bu şekilde açarız. Eğer böylesi yabancı ve düşmanca etkileri daima tanıyacak, eğilimlerimizin ve meşguliyetlerimizin bizi ittiği yoldan sakin adımlarla ilerlememizi sağlayacak sağlam duyularımız, neşeli bir hayatla keskinleşen duyularımız varsa o uğursuz güç, bizim yansımamız olacak şekli almak için boş yere uğraşırken yok olur gider. Lothar'ın söylediği gibi, "Eğer bu karanlık fiziksel güce kendimizi teslim edersek, bu güç dış dünyanın önümüze çıkardığı ve çoğunlukla bize yabancı olan varlıkları zihnimize doldurur, böylece biz de tuhaf bir yanılgıya kapılıp o

varlığın ağzından bizimle konuştuğunu sandığımız ruhu uyandırırız. Bu kendi benliğimizin hayaletidir, bizimle olan yakın ilişkisi ya da üzerimizdeki derin etkisi sayesinde bizi ya cehenneme atar ya da göğe yükseltir." Gördüğün gibi canımın içi, kardeşim ve ben karanlık güçler hakkında epey konuştuk, yalnızca en önemli kısımları ve ancak güçlükle aktarabildiğime göre bu konular bana hayli derin geliyor. Lothar'ın son sözlerini tam olarak anlamadım, yalnızca ne kastettiğini sezer gibi oldum fakat hepsi bana çok doğru geliyor. Senden rica ediyorum, o çirkin Avukat Coppelius'u ve barometre satıcısı Giuseppe Coppola'yı aklından tümüyle çıkar. Bu yabancı varlıkların senin üzerinde hiçbir gücü olmadığına inandır kendini; yalnızca onların kötücül güçlerine inanırsan sana gerçekten zarar verebilirler. Mektubunun her satırından derin bir öfke okunmasaydı, durumun içimi bu kadar acıtmasaydı Avukat Kumadam ve barometre satıcısı Coppelius'la ilgili şakalar yapardım, gerçekten. Neşeli ol! Eğer o çirkin Coppola yanına yanaşır da rüyalarında sana sıkıntı çıkarırsa koruyucu meleğin gibi yanında belirmeye, kahkahalarımla onu kovmaya kararlıyım. Ondan ve onun mide bulandırıcı ellerinden hiç mi hiç korkmuyorum, ne avukat olarak tatlımı ne de Kumadam olarak gözlerimi mahvedebilir.

Sonsuza dek, canımın içi Nathanael vs. vs.

Nathanael'den Lothar'a

Klara'nın geçenlerde sana gönderdiğim mektubu, elbette benim dalgınlığımın sebep olduğu bir yanlışlık sonucu açıp okuması hiç hoşuma gitmedi. Bana epey derinlikli, felsefi bir mektup yazmış, Coppelius ve Coppola'nın yalnızca benim zihnimde var olduğunu, onların kendi benliğimin hayaletleri olduğunu ve ben onlara bu gözle bakarsam derhal toz gibi dağılıp gideceklerini ayrıntılarıyla ispata koyulmuş. Çoğu zaman sevimli, tatlı bir rüya

gibi pırıl pırıl, nazikçe gülümseyen o çocuk gözlerin ardında parıldayan bir aklın meseleleri böylesine mantıklı, böylesine ustalıkla ele alabildiğine sahiden de insanın inanası gelmiyor. Senden destek alıyor. Benim hakkımda konuşmuşsunuz. Her şeyi keskin gözlerle görüp ayırt edebilsin diye muhtemelen ona mantık dersleri veriyorsun. – Yapma bunu!

Bu arada barometre satıcısı Giuseppe Coppola'nın yaşlı Avukat Coppelius olması mümkün değil gibi görünüyor. Buraya yeni gelen bir fizik profesörünün derslerine katılıyorum, adı o meşhur doğabilimci gibi Spalanzani ve yine onun gibi İtalyan asıllı. Coppola'yı yıllardır tanıyormuş, kaldı ki gerçekten de Piemonteli olduğu aksanından da anlaşılıyor. Coppelius bir Almandı ama bana kalırsa dürüst bir Alman değildi. Tam olarak sakinleşmedim. Sen ve Klara, siz isterseniz beni somurtkan bir hayalperest sayın ama ben Coppelius'un uğursuz yüzünün üzerimde bıraktığı etkiden bir türlü kurtulamıyorum. Spalanzani'nin söylediğine göre Coppola şehirden ayrıldığı için memnunum.

Şu profesör acayip bir insan. Ufak tefek, tombul bir adam, çıkık elmacık kemikleri olan bir yüzü, incecik bir burnu, iri dudakları, küçük, delici gözleri var. Fakat her türlü betimlemedense Chodowieck'in herhangi bir Berlin takvimindeki Cagliostro çizimine baksan daha iyi – Spalanzani aynen öyle görünüyor.

Geçen gün merdivenlerden çıkıyordum, genelde kalın bir perdeyle kapatılan yandaki cam kapının hafif aralık olduğunu gördüm. Nasıl olduysa meraklanıp içeri baktım. Odada uzun boylu, ince yapılı, ölçüleri son derece düzgün, muhteşem giyinmiş bir kadın, kollarını önündeki küçük masanın üzerine koymuş, ellerini kavuşturmuş halde oturuyordu. Kapının tam karşısındaydı, öyle ki meleksi güzellikteki yüzünü tümüyle görebildim. Beni fark etmemiş gibiydi, gözlerinde bir donukluk vardı, hatta tabiri caizse görme yetisi yoktu, bana gözleri açık uyuyor gibi geldi. Tekin-

siz bir hisse kapıldım, o yüzden de sessizce yan taraftaki dersliğe süzüldüm. Sonradan öğrendim ki gördüğüm Spalanzani'nin kızı Olimpia'ymış, tuhaf ve kötü bir durum olsa da hiç kimse yanına yaklaşmasın diye kızını kapatıyormuş. Herhalde kızda bir sorun var, belki yarım akıllı ya da onun gibi bir şeydir.

Bunları ne diye sana yazıyorum ki? Görüştüğümüz zaman daha iyi, daha detaylı anlatabilirim. Çünkü on dört gün sonra yanınızda olacağım. Benim tatlı meleğimi, Klara'mı yeniden görmem gerek. Kabul etmem zorundayım ki o ölümcül derecede makul mektuptan sonra beni ele geçiren keyifsizlik o gün uçup gidecektir. O yüzden bugün de ona yazmıyorum.

Kucak dolusu selamlar vs. vs.

Benim zavallı dostum, genç öğrenci Nathanael'in başına gelen ve sana anlatmaya girişeceğim şeyden daha tuhaf, daha şaşılası bir şey bulunamaz, sevgili okur. İyi niyetli bir okur olan sen, hiç yüreğini, zihnini ve düşüncelerini, diğer her şeyi bastırarak büsbütün dolduran bir şey yaşadın mı? İçinde mayalanmış, pişmiş, kora dönmüştür, damarlarına kan dolmuş, yanaklarına renk gelmiştir. Bakışların öyle bir tuhaflaşmıştır ki boşluğun ortasında, başka hiçbir gözün görmediği şekilleri yakalamak ister gibi bir hal almış ve sözler sıkıntılı iç çekişlerin içinde kaybolup gitmiştir. Dostların sormuştur sana: "Nasılsınız saygıdeğer dostum? Neyiniz var kıymetli dostum?" Sen de zihnindeki görüntüleri bütün renkleri, gölgeleri, ışıklarıyla beraber dile dökmek istemiş, anlatmaya başlamak için sözcükleri aramış durmuşsundur. Ama sen başına gelen şaşılası, harikulade, dehşetengiz, komik ve ürkütücü her şeyi daha ilk sözünde, dinleyen herkesi elektrik gibi çarpacak denli bir araya getirmek zorundaymış gibi hissetmişsindir. Fakat dile gelebilecek her sözcük sana renksiz, donuk ve ölü görünmüştür. Aranmış da aranmışsındır, kekelemiş, kem küm etmişsindir,

dostlarının ruhsuz soruları buz gibi bir rüzgâr misali içindeki kora vurmuş, sonunda söndürmüştür. Ama gözü pek bir ressam gibi birkaç cüretkâr fırça darbesiyle zihnindeki resmin taslağını bir kez ortaya koymuşsan her seferinde biraz daha canlı renklerle resmetmekte daha az zorlanmışsındır ve muhtelif biçimlerin yarattığı bu canlı karmaşa dostlarını mest etmiş, onlar da senin gibi, kendilerini senin zihninden çıkma resmin ortasında bulmuşlardır!

Sevgili okur, sana itiraf etmem gerekir ki aslında hiç kimse benden genç Nathanael'in hikâyesini anlatmamı istemedi; ama muhtemelen biliyorsundur, ben o tuhaf yazarlar türüne dahilim, onlar içlerinde az önce betimlediğim gibi bir resim taşırlar ve yanlarına yanaşan herkes, hatta bütün dünya, "Nedir o? Anlatsanıza canım!" diye soruyor sanırlar. İşte ben de Nathanael'in acıklı hayatından sana bahsetmek için böyle güçlü bir istek duydum. Olayın olağanüstülüğü ve tuhaflığı bütün ruhumu ele geçirdi ama tam da bu yüzden sevgili okuyucum ve hiç de yenilir yutulur bir şey olmayan bu acayipliğe katlanmana yardımcı olmam gerektiğinden Nathanael'in hikâyesine güzel, özgün ve etkileyici bir giriş yapabilmek için çok kıvrandım: "Bir zamanlar..." – bu bütün hikâyeler için en güzel başlangıç ama çok ruhsuz! – "S. adında küçük bir kasabada yaşayan..." – bu biraz daha iyi, hiç değilse hızlı bir giriş. Ya da hikâyeye tam ortasından başlamak: "Öğrenci Nathanael, barometre satıcısı Giuseppe Coppola'yı görünce öfke ve korkuyla dolu gözleriyle deli deli bakarken 'Yüzünü şeytan görsün,' diye bağırdı." – Sahiden de böyle yazmıştım ki öğrenci Nathanael'in deli deli bakan gözlerini biraz komik buldum; oysa bu hikâyenin komik hiçbir yanı yok. Sonunda aklıma, zihnimdeki resmin canlılığını hiç değilse biraz olsun yansıtacak hiçbir söz gelmedi. Ben de başlamamaya karar verdim. Sevgili okur, dostum Lothar'ın lütfedip benimle paylaştığı üç mektubu,

anlattıkça renk katmaya çalışacağım tablonun taslağı kabul et. Belki bazı kişileri iyi bir portre ressamı gibi öyle güzel resmedebilirim ki gerçek hallerini bilmesen bile kendi gözlerinle görmüş gibi olursun. Hatta belki, sevgili okurum, hiçbir şeyin gerçek hayattan daha tuhaf ve daha muhteşem olmadığına, yazarın da bunu ancak donuk bir aynanın bulanık yansımasında görür gibi yakaladığına kani olursun.

Hemen başında bilinmesi gereken bir şeyi de bu mektuplara eklemek isterim ki Nathanael'in babasının ölümünden hemen sonra Nathanael'in annesi, aynı şekilde vefat edip evlatlarını yetim bırakan uzaktan bir akrabanın çocukları olan Klara ve Lothar'ı evlerine almıştı. Klara ve Nathanael birbirlerine gönüllerini kaptırdılar, dünyadaki kimsenin de buna bir itirazı yoktu; o yüzden Nathanael eğitimine G.'de devam etmek üzere oradan ayrılmadan önce nişanlandılar. Nathanael'in son mektubunu yazdığı ve meşhur fizik profesörü Spalanzani'den ders aldığı yer de burasıydı.

Şimdi gönül rahatlığıyla hikâyeye devam edebilirim ama Klara'nın görüntüsü şu anda gözümün önünde öyle canlı ki o şirin gülümsemesiyle bana her baktığında olduğu gibi gözümü ondan alamıyorum. – Klara kesinlikle güzel sayılamazdı, güzellikten anlayan herkes de böyle düşünürdü. Fakat mimarlar endamının kusursuzluğunu över, ressamlar ensesini, omuzlarını ve göğüslerini handiyse iffetli bulur, öte yandan hepsi de o muhteşem Magdalena saçlarına âşık olur, Batoni'nin renk yelpazesiyle ilgili saçma sapan bir ton laf ederlerdi. Ama içlerinden biri, gerçek bir hayalperest, son derece tuhaf bir şekilde Klara'nın gözlerini Ruisdael'in çizdiği bir göle, bulutsuz bir gökyüzünün saf maviliğinde, ormanın ve çiçeklerin, bereketli toprakların rengârenk, neşeli yaşamının yansıdığı bir göle benzetmişti. Ama şairler ve virtüözler biraz daha ileriye gider, "Ne gölü – ne yansıması!" der-

lerdi. "Onun o bakışlarından yayılan ve bizim ruhumuza işleyip hepimizi uyandıran, canlandıran mucizevi ve uhrevi şarkılarla, ezgilerle karşılaşmadan bu kıza nasıl bakabiliriz? Eğer sonrasında gerçekten dahiyane bir şarkı söyleyemiyorsak o kadar da yetenekli değiliz demektir, zaten ona bir şeyler mırıldanmaya, karmakarışık birkaç ezginin birbirine karışmasına aldırmadan şarkı söylüyormuş gibi yapmaya kalkıştığımız zaman Klara'nın dudaklarında beliren o zarif gülüşten de anlayabiliriz bunu."

Böyleydi işte. Klara neşeli, tabii, çocuksu bir çocuğun canlı hayal gücüne; derinlikli, kadınsı, hassas bir mizaca; son derece parlak, keskin görüşlü bir akla sahipti. Hülyalı erkeklerin onun karşısında hiç şansı yoktu çünkü çok konuşmadan, kaldı ki Klara'nın suskun mizacında buna yer yoktu, parlak bir bakışı, o zarif, alaycı gülüşüyle onlara şöyle derdi: "Sevgili dostlar! Sizin akışkan gölgelerinizi yaşam ve heyecan dolu gerçek varlıklarınız olarak görmemi benden nasıl beklersiniz?" Bu yüzden Klara birçoklarınca soğuk, duygusuz ve yavan bulunur, ayıplanırdı; ama yaşamı berrak derinliğiyle algılayan diğerleri bu duygusal, anlayışlı, çocuksu kızı son derece severlerdi fakat hiçbiri bilime ve sanata müthiş bir tutkuyla yönelen Nathanael kadar sevemezdi. Klara nişanlısına tüm ruhuyla bağlıydı ve Nathanael ondan ilk kez uzaklaştığında Klara'nın hayatına ilk kez gölge düşmüştü. Bu yüzden Nathanael söz verdiği gibi memleketine gelip annesinin odasına girdiğinde Klara büyük bir sevinçle kollarına atıldı. Tam da Nathanael'in hayal ettiği gibi oldu çünkü Klara'yı yeniden gördüğü o an aklında ne Avukat Coppelius ne de Klara'nın rasyonel mektubu vardı, bütün sıkıntılar yok olmuştu.

Fakat Nathanael, iğrenç barometre satıcısı Coppola'nın hayatına düşmanca girdiğini arkadaşı Lothar'a yazarken haklıydı. Daha ilk günlerde Nathanael'in bütün mizacının baştan ayağa değiştiği anlaşılınca herkes sezdi bunu. Karanlık rüyalara dalıyor,

hiç kimsenin ondan beklemeyeceği tuhaf davranışlar sergiliyordu. Onun için her şey, bütün yaşam bir rüyaya, bir sezgiye dönüşmüştü; sürekli olarak kendini özgür zanneden herkesin ancak karanlık güçlerin acımasız oyunlarına hizmet ettiğini, buna karşı koymanın nafile olduğunu, kaderin reva gördüğüne alçakgönüllülükle boyun eğilmesi gerektiğini söyleyip duruyordu. Daha da ileri gidip sanatın ve bilimin kendi irademizden ileri geldiğine inanmanın aptalca olduğunu çünkü insanı bir şeylere muktedir kılan coşkunun içimizden gelmediğini, bunun bizim dışımızdaki çok yüce bir ilkenin etkisi olduğunu iddia ediyordu.

Aklı başında bir insan olan Klara bu mistik saçmalığı son derece yersiz buluyordu fakat bu iddiayı çürütmeye çalışmak da nafile gibiydi. Ne var ki Nathanael, perdenin arkasından kulak kabartırken onu ele geçiren o kötü gücün Coppelius olduğunu, bu iğrenç iblisin dehşet verici şekillerde mutluluklarına zarar verebileceğini öne sürdüğünde Klara ciddileşiyor, şöyle diyordu: "Evet, Nathanael! Haklısın, Coppelius kötü, hasmane bir güç, görünüşe göre hayatına müdahil olan şeytani bir kuvvetle dehşet verici şeyler yapabilir, tabii sen onu yüreğinden ve zihninden çıkarıp atmazsan. Ona inandığın sürece orada ve etkin olacak, onun gücü sadece senin inancından ileri geliyor."

Nathanael, Klara iblisin varlığını yalnızca onun iç dünyasına bağladığı için öfkeleniyor, şeytanın ve dehşetengiz güçlerin mistik öğretilerinden söz edecek oluyordu ama Klara lafın arasında Nathanael'i kızdıracak alakasız bir şey söyleyerek derhal sözünü kesiyordu. Nathanael soğuk ve kolay kolay etkilenmeyen insanların bu tür derin gizemlere aldırmadığını düşünüyor, Klara'ya bu tür insanlardan saydığının tam olarak bilincine varamadığından onu bu gizemlere ortak etme teşebbüslerinden vazgeçmiyordu. Sabahları, Klara kahvaltının hazırlanmasına yardım ederken tepesinde durup ona türlü çeşit mistik kitaptan pasajlar okuyordu,

sonunda Klara dayanamadı: "Ama sevgili Nathanael, ya ben seni kahvem üzerinde kötü etkiler bırakan kötü bir güç olarak görsem, buna ne dersin? Senin istediğin gibi işi gücü bırakıp sen bana kitap okurken gözlerine baksam kahve yanar, sonra hiçbiriniz kahvaltı edemezsiniz!"

Nathanael kitabı sertçe kapatıp hiddetle odasına gitti. Normalde Nathanael keyifli, yaşam dolu hikâyeler yazar, Klara da o hikâyeleri içten bir keyifle dinlerdi; şimdiyse yazdıkları karanlık, anlaşılmaz, biçimsiz bir hal almıştı, öyle ki Klara kibarlığından söylemese de Nathanael hikâyeleriyle pek de ilgilenmediğini seziyordu. Klara için hiçbir şey sıkıcılıktan daha ölümcül değildi; üstesinden gelemediği zihinsel uyuşukluğu bakışlarından ve sözlerinden belli olurdu. Nathanael'in yazdıkları sahiden de çok sıkıcıydı. Klara'nın soğuk, kayıtsız mizacı yüzünden duyduğu hoşnutsuzluk giderek artıyor, Klara da Nathanael'in karanlık, kasvetli, can sıkıcı mistisizminden duyduğu bezginliği gizleyemiyordu, böylece farkına bile varmadan ruhen birbirlerinden giderek uzaklaştılar. Nathanael bile kabul etmek zorundaydı ki çirkin Coppelius'un görüntüsü zihninde gitgide soluyor, yazılarında Coppelius'u korkunç bir umacı olarak tüm canlılığıyla resmetmekte çoğunlukla zorlanıyordu. Sonunda aklına Coppelius'un mutlu aşkını mahvedeceğine dair o karanlık sezgiyle ilgili bir şiir yazmak geldi. Kendisini ve Klara'yı birbirlerine sadakatle bağlı iki âşık olarak resmetti ama sonra gün geliyor, simsiyah bir el hayatlarına uzanıp içlerinden fışkıran sevinci söküp alıyordu. Nihayetinde nikâh masasına oturduklarında korkunç Coppelius ortaya çıkıyor, Klara'nın sevimli gözlerine dokunuyordu, gözler kanlı kıvılcımlar gibi Nathanael'in göğsüne sıçrıyor, yüreğini dağlayıp yakıyordu, sonra Coppelius onu tuttuğu gibi bir fırtınanın hızıyla dönüp duran bir ateş çemberine atıyor ve alev çemberi kudurup köpürerek Nathanael'i savurup götürüyordu. Bir kasırga kopuyor, azgın bir savaş halinde

beyaz başlı siyah devler gibi kabarıp köpüren deniz dalgalarını vahşice kırbaçlıyordu. Ama bu hengâme içinde Klara'nın sesini duyuyordu: "Beni göremiyor musun? Coppelius seni kandırdı, göğsünde yananlar benim gözlerim değildi, onlar senin kalbindeki kanın kora dönmüş damlalarıydı, benim gözlerim burada, bak!" O zaman Nathanael şöyle düşünüyordu: "Bu Klara, ben de sonsuza dek ona aitim." Tam o anda bu düşünce ateş çemberinin içine giriyor, onu durduruyordu, patırtı simsiyah bir uçurumda yitip gidiyordu. Nathanael, Klara'nın gözlerine bakıyordu; ama orada bir dost gibi ona bakan ölümü görüyordu.

Nathanael bu şiiri yazarken oldukça sakin ve ağırbaşlıydı, her bir dizeyi iyice törpüleyip düzeltti, şiirde veznin gerekliliğine inandığı için şiir su gibi olup kulağa nağmeli gelene dek uğraştı durdu. Nihayet bitirip şiiri kendi kendine sesli olarak okuduğunda dehşete, delice bir korkuya kapılarak haykırdı: "Kimin bu korkunç ses?" Yine de çok geçmeden oldukça başarılı bir şiir gibi göründü gözüne, Klara'nın soğuk mizacında coşku uyandıracakmış gibi hissetti, oysa Klara'nın niye coşkuya kapılacağını ve Klara'yı yıkıcı, korkunç bir kaderin aşklarını mahvedeceğini öngören ürkütücü imgelerle korkutmanın ne işe yaracağını pek de düşünmemişti.

Nathanael ve Klara annelerinin küçük bahçesinde oturuyorlardı, Klara oldukça neşeliydi çünkü Nathanael şiirini yazmakla meşgul olduğu üç günden beri rüyaları ve sezgileriyle ona eziyet etmiyordu. Nathanael de keyifle, canlılıkla her zamanki gibi neşeli şeylerden söz ediyordu, öyle ki Klara, "Yine tamamen benimsin," dedi, "gördün mü bak, o çirkin Coppelius'u nasıl da kovduk?"

Tam o anda Nathanael'in aklına şiirini cebinde taşıdığı, okumak istediği geldi. Hemen sayfaları açıp okumaya başladı; her zamanki gibi sıkıcı bir şeyle karşılaşacağını zanneden Klara sakince örgü örmeye koyuldu. Ama kasvetli bulutlar gitgide ka-

rarıp koyulaşarak yükselince ördüğü çorabı indirip dosdoğru Nathanael'in gözlerinin içine baktı. Ama o hiç ara vermeden şiirine devam ediyor, yanakları içindeki korla kızarırken gözlerinden yaşlar boşalıyordu. Nihayet okumayı bitirip derin bir yorgunlukla iç geçirdi. Klara'nın elini tutup çaresiz bir derde gark olmuş gibi inledi: "Ah! Klara, Klara!" Klara onu hafifçe göğsüne bastırıp kısık sesle ama ağır ağır ve ciddiyetle, "Nathanael," dedi, "benim canım Nathanael'im! Bu çılgınca, anlamsız ve korkunç masalı ateşe at." İşte o zaman Nathanael öfkeyle ayağa fırladı, Klara'yı iterek bağırdı: "Seni cansız, lanet olası otomat!" Koşarak uzaklaştı, derinden yaralanan Klara acı gözyaşları döktü.

"Ah, beni hiçbir zaman sevmemiş çünkü beni anlamıyor," diye hıçkıra hıçkıra ağladı Klara. Lothar o sırada çardağa geldi; Klara olan biteni ona anlatmak zorunda kaldı; Lothar kız kardeşini tüm yüreğiyle seviyordu, yakınırken ettiği her söz içine birer ateş gibi düştü, öyle ki hülyalı Nathanael'e karşı uzun süredir içinde taşıdığı hoşnutsuzluk alevlenip delice bir öfkeye dönüştü. Hemen Nathanael'e koştu, sevgili kız kardeşine takındığı yersiz tutumu sert sözlerle eleştirdi, aynı şekilde köpüren Nathanael de onun sözlerine karşılık verdi. Biri diğerine hayalperest, kaçık, züppe derken, diğeri öbürüne sefil, adi, sıradan herif dedi. Düello kaçınılmazdı. Hemen ertesi sabah bahçenin arkasında buluşmaya, orada yükseköğrenim görmüş insanlar arasında âdet olduğu üzere keskin meçlerle dövüşmeye karar verdiler. Asık suratlarıyla etrafta sessizce dolanıp durdular, Klara şiddetli tartışmayı duymuş, sabahleyin eskrim ustasının meçleri getirdiğini görmüştü. Olacakları sezdi.

Nathanael ve Lothar aynı şekilde kasvetli bir suskunlukla dövüş alanına gelmiş, ceketlerini atmışlardı, gözlerinde kana susamış bir savaş arzusuyla birbirlerine atılmak üzereydiler ki Klara bahçe kapısından fırlayıp yanlarına geldi.

Hıçkıra hıçkıra ağlarken yüksek sesle, "Siz vahşi, korkunç insanlarsınız!" diye bağırdı. "Birbirinize saldırmadan önce gelin beni vurun; çünkü sevgilim kardeşimi ya da kardeşim sevgilimi öldürürse ben bu dünyada nasıl yaşarım!" Lothar silahını bıraktı, hiç konuşmadan gözlerini yere indirdi ama Nathanael'in içinde de muhteşem gençliğinin en güzel günlerinde sevimli Klara'ya duyduğu aşk, yürek parçalayan bir özlemle yeniden kabardı. Cinayet silahı elinden kayıp düştü, Klara'nın ayaklarına kapandı: "Beni affedebilecek misin, benim biricik, sevgili Klara'm! Beni affedebilecek misin, canım kardeşim Lothar!"

Lothar arkadaşının derin acısından etkilendi; üçü birden barışıp binlerce gözyaşı dökerek birbirlerine sarıldılar, sonsuza dek sevgi ve sadakat içinde olup birbirlerini bırakmayacaklarına yemin ettiler.

Nathanael kendisini dibe çeken ağır bir yükü sırtından atmış, hatta onu tutsak edip bütün varoluşunu yok etmekle tehdit eden karanlık güce karşı koyarak ondan kurtulmuş gibi hissetti. Sevdiği insanların yanında üç mutlu gün daha geçirdi, sonra bir yıl daha kalmayı ama sonra memleketine sonsuza dek dönmeyi planladığı G.'ye geri döndü.

Coppelius'la ilgili her şey annesinden saklanmıştı; çünkü kadının dehşete kapılmadan onu düşünemediği biliniyordu; çünkü o da Nathanael gibi kocasının ölümünden Coppelius'u sorumlu tutuyordu.

Nathanael dairesine geri döndüğünde bütün binanın yanıp kül olduğunu, moloz yığınının arasında yalnızca yangına dayanmış çıplak birkaç duvarın kaldığını görüp şaşkınlığa uğradı. Yangın her ne kadar alt katta yaşayan eczacının laboratuvarında çıkmış olsa da oradan bütün binaya yayılmıştı, cesur ve atik arkadaşları Nathanael'in üst kattaki odasına tam zamanında girmeyi,

kitapları, el yazmalarını ve enstrümanları kurtarmayı başarmışlardı. Hepsini sağ salim başka bir eve taşımış, orada bir oda tutmuşlardı, Nathanael de hemen bu odaya taşındı. Profesör Spalanzani'nin karşı binada oturduğu hiç dikkatini çekmemişti, aynı şekilde penceresinin tam da Olimpia'nın çoğunlukla tek başına oturduğu odaya baktığını fark ettiğinde de çok önemsemedi, kızın yüz hatları belirsiz ve ayırt edilemez olsa da genel hatlarını rahatlıkla seçebiliyordu. Ancak sonraları fark etti ki Olimpia, daha önce cam kapının ardından onu gördüğü aynı pozisyonda, küçük masanın başında hiçbir şeyle meşgul olmadan sık sık saatlerce oturuyor, gözlerini hiç kaçırmadan onun üzerine dikiyordu. Daha önce vücut hatları onunki kadar güzel bir kız görmediğini kabul etmek zorunda kaldı; tabii yüreğinde Klara olduğu için dimdik duran, donuk Olimpia'ya karşı tamamen kayıtsızdı, sadece arada bir başını kitabından kaldırıp bu güzel heykele şöyle bir bakıyordu, o kadar.

Klara'ya mektup yazdığı sırada kapı hafifçe tıklatıldı; "Buyurun," diye seslenince kapı açıldı ve Coppola'nın iğrenç yüzü içeriye uzandı. Nathanael derinden sarsılmıştı; Spalanzani'nin hemşerisi Coppola hakkında söylediklerini ve sevgilisine Kumadam Coppelius konusunda verdiği kutsal sözü hatırlayarak hayaletlerden çocukça korktuğu için kendisinden utandı ve tüm gücüyle kendini toparlayıp olabildiğince yumuşak ve rahat bir sesle konuştu: "Barometre almayacağım sevgili dostum, lütfen gidin!" Ama Coppola odaya çoktan girmişti bile, kocaman ağzı çirkin bir gülüşle çarpılır, küçük gözleri gri, uzun kirpiklerinin altında iğne gibi parıldarken boğuk bir sesle konuştu: "Hayır, barometre değil, barometre değil! Elimde çok güzel gözler var, güzel gözler!" Nathanael dehşetle haykırdı: "Kaçık herif, ne demek elimde gözler var? Gözler mi?"

O sırada Coppola barometrelerini kenara kaldırmıştı, elini

ceketinin geniş ceplerine daldırıp içinden saplı sapsız gözlükler çıkardı, masaya koydu. "İşte, işte, buruna oturan gözlükler, benim gözlerim, güzel gözlerim!" diyerek çıkardıkça çıkarıyordu, öyle ki bütün masanın üzeri tuhaf bir şekilde ışıldamaya, parıldamaya başladı. Binlerce göz bakıyor, kasılırcasına seğiriyor, bakışlarını Nathanael'e dikiyorlardı; ama o gözlerini masadan kaçıramıyordu, Coppola hâlâ gözlük çıkarıp duruyordu, ateşli bakışlar gitgide daha vahşice birbirine karışıyor, Nathanael'in göğsüne kan kırmızısı ışınlar yolluyordu. Çılgınca bir dehşete kapılan Nathanael dayanamayıp haykırdı: "Dur! Dur, korkunç insan!" Masanın tamamen kaplandığına aldırmadan daha fazla gözlük çıkarmak üzere elini cebine atan Coppola'yı kolundan tuttu. Coppola küçük, boğuk bir kahkaha atıp elinden kurtuldu, "Ah, size göre değil ha!" dedi. "Ama burada güzel camlar da var." Bütün gözlükleri toplayıp yerlerine geri koydu, sonra ceketinin yan cebinden irili ufaklı bir yığın dürbün çıkardı. Gözlükler ortadan kaldırılınca Nathanael çok rahatlamıştı, Klara'yı düşünerek korkunç hayaleti sadece zihninin uydurduğuna, Coppola'nın son derece dürüst bir gözlükçü olduğuna ve kesinlikle Coppelius'un lanetli bir ikizi ya da hayaleti olamayacağına kani olur gibi oldu. Üstelik Coppola'nın masaya serdiği dürbünlerin tuhaf hiçbir tarafı yoktu, korkutucu olmaktan en az gözlükler kadar uzaktılar, Nathanael de yaptığını telafi etmek için Coppola'dan bir şey almaya karar verdi. Çok temiz bir işçiliğin ürünü olan küçük bir cep dürbününe uzandı, kontrol etmek için pencereden dışarıya baktı. Nesneleri bu kadar net, keskin ve sanki gözünün önündeymiş gibi gösteren bir dürbünü daha önce hiç görmemişti. İster istemez Spalanzani'nin odasına baktı; Olimpia her zamanki gibi kollarını küçük masanın üzerine dayamış, ellerini kavuşturmuş oturuyordu.

Nathanael önce Olimpia'nın kusursuz yüzünü gördü. Fakat gözleri garip bir şekilde donuk, sanki ölü gibiydi. Ama dürbünle

daha dikkatli bakınca Olimpia'nın gözlerinde nemli birer ay ışığı görür gibi oldu. Sanki görme yetisi ancak şimdi yerine gelmişti, bakışları gitgide canlanıyordu. Nathanael büyülenmiş gibi pencerenin dibinde kalakaldı, gözlerini ilahi güzellikteki Olimpia'dan alamıyordu. Bir öksürük ve tıngırtıyla derin rüyasından uyandı. Coppola arkasında duruyordu: "*Tre zechini* – üç duka." Nathanael gözlükçüyü büsbütün unutmuştu, isteği miktarı hemen eline saydı. "Değil mi ya? Güzel camlar, çok güzel camlar!" dedi Coppola sinsi gülüşü ve o iğrenç boğuk sesiyle. "Evet, evet," diye keyifsizce karşılık verdi Nathanael. "Güle güle dostum!"

Coppola, Nathanael'e yandan tuhaf tuhaf bakışlar atmayı ihmal etmeden odadan çıkıp gitti. Nathanael merdivenlerde yüksek sesle güldüğünü duydu. "Eh," dedi Nathanael, "küçücük bir dürbüne onca para verdiğim için benimle alay ediyordur, çok para verdim!"

O bu sözleri kısık sesle söylerken odada ölmekte olan birinin derinden inleyişine benzer ürkütücü bir ses yankılandı, Nathanael'in korkudan soluğu kesildi. Ama böyle derinden iç geçiren muhtemelen kendisiydi.

"Klara," dedi kendi kendine, "beni mantıksız bir hayaletgören saymakta muhtemelen haklı; ama çok saçma, Coppola'ya dürbün için çok para verdiğim gibi aptalca bir düşüncenin beni bu kadar korkutması saçmalıktan da öte; korkmak için hiçbir gerekçe göremiyorum."

Klara'ya yazdığı mektubu bitirmek üzere yerine oturdu ama pencereden bir kez bakması yetti, Olimpia hâlâ orada oturuyordu, Nathanael o anda karşı konulmaz bir güce teslim olup yerinden fırlayarak Coppola'nın dürbününe uzandı, arkadaşı ve kardeşi olan Siegmund onu Profesör Spalanzani'nin dersine çağırana dek de Olimpia'nın baştan çıkarıcı görüntüsünden kendisini alamadı.

Tekinsiz odanın perdeleri öyle sıkı sıkıya çekilmişti ki pencerenin dibinden neredeyse hiç ayrılmamasına ve Coppola'nın dürbünüyle sürekli karşıya bakmasına rağmen sonraki iki gün boyunca Olimpia'yı odasında göremedi. Hatta perdeler üçüncü günde de kapalı kaldı. Özlemle, kor gibi yanan bir arzuyla ve çaresizce evinden çıkıp şehir dışına doğru yürüdü. Olimpia'nın silueti gözlerinin önünde, havada süzülüyor, çalılıkların arasından çıkıp pırıl pırıl bir derenin içinden kocaman, ışıltılı gözleriyle ona bakıyordu. Klara'nın görüntüsüyse zihninde büsbütün solmuştu, Olimpia'dan başka bir şey düşünmüyor, yüksek ve ağlamaklı bir sesle yakınırcasına, "Ah, benim yüce aşk yıldızım," diyordu, "aniden kaybolup beni umutsuz, karanlık bir gecede bir başıma bırakıp gitmek için mi doğdun?"

Dairesine geri dönecekken Spalanzani'nin evinin önünde gürültülü bir hareketlilik olduğunu fark etti. Kapılar açık duruyor, içeri türlü çeşit eşya taşınıyordu, ilk katın pencereleri yerlerinden çıkarılmıştı, işi başından aşkın hizmetçi kızlar kocaman süpürgelerle ortalığı süpürüp toz alıyor, içeriden marangozların, duvar kâğıdı yapıştıran ustaların takırtıları, patırtıları geliyordu. Nathanael şaşkınlık içerisinde yolun ortasında durmuştu ki Siegmund gülümseyerek yanına gelip "Ee, bizim yaşlı Spalanzani'ye ne diyorsun?" diye sordu. Nathanael profesör hakkında hiçbir şey bilmediği için hiçbir şey diyemeyeceğini, bu sessiz ve kasvetli evdeki koşuşturmacayı görünce şaşırdığını söyledi; sonra Siegmund'dan, Spalanzani'nin yarın büyük bir kutlama, konser ve balo düzenlediğini, üniversitenin yarısının davetli olduğunu öğrendi. Her yerde Spalanzani'nin onca zamandır korkuyla insan gözünden sakındığı kızı Olimpia'yı ilk kez insan içine çıkaracağı söyleniyordu.

Nathanael bir davetiye bulup arabaların birbiri ardına geldiği, süslü salonlarda ışıkların yandığı saatte yüreği güm güm ederken profesörün evine gitti. Seçkin ve büyük bir kalabalık vardı. Olim-

pia oldukça süslenmiş, çok şık giyinmişti. Güzel yüzü ve bedeniyle herkeste hayranlık uyandırıyordu. Sırtının garip bir şekilde hafif eğik, belinin bu denli ince oluşu fazla sıkılmış korsenin etkisi gibi görünüyordu. Yürüyüşünde ve duruşunda zaman zaman göze batan bir ölçülülük, bir katılık vardı; bu da kalabalığın üzerinde yarattığı baskıya bağlandı. Konser başladı. Olimpia kuyruklu piyanoyu büyük bir beceriyle çalıyordu, aynı şekilde ince, neredeyse camdan bir çan kadar keskin bir sesle ustalık gerektiren bir arya söyledi.

Nathanael iyice kendinden geçmişti; en arka sırada duruyor, göz alıcı mum ışığında Olimpia'nın hatlarını tam olarak göremiyordu. O yüzden kimseye belli etmeden Coppola'nın dürbününü çıkarıp güzel Olimpia'ya baktı. Ah, o zaman anladı ki kız da özlemle ona bakıyor, şarkısının her notası Nathanael'in yüreğini yakarak delip geçen aşk dolu bakışlarından çıkıyordu. Yapmacık nağmeleri Nathanael'in kulağına aştan mest olmuş bir kalbin sevinç çığlıkları gibi geliyordu. Salonu çın çın inleten uzun, tiz bir kadansın ardından Nathanael aniden kor halindeki kollar tarafından sarılmış gibi kendisini daha fazla tutamayıp acıdan ve hazdan yüksek sesle bir çığlık kopardı: "Olimpia!"

Herkes dönüp ona baktı, bazıları da güldü. Ama katedral orgcusu öncekinden biraz daha asık bir yüzle sadece "Pekâlâ!" demekle yetindi.

Konser sona erince balo başladı. "Onunla dans etmek! Onunla!" Artık Nathanael'in bütün dileği, bütün çabası buydu ama onu, balonun kraliçesini dansa kaldıracak cesareti nasıl bulacaktı? Derken, nasıl olduğunu kendisi de anlamadan, dans başladıktan sonra kendisini henüz dansa kaldırılmamış Olimpia'nın dibinde buldu, birkaç sözcüğü kekeleyerek söylemekten dahi aciz, kızın eline uzandı. Olimpia'nın eli buz gibiydi, tüm bedenini tüyler ürpertici, ölümcül bir don kaplamış gibi hissetti, Olimpia'nın

aşk ve özlemle ışıldayan gözlerine baktı, o anda kızın soğuk eli de nabız gibi atmaya, yaşam dolu kanı kor gibi akmaya başladı. Nathanael'in içinde de aşk alevleri biraz daha kabardı, kollarını güzel Olimpia'ya doladı ve kızla birlikte kendisini uçarcasına dansa bıraktı.

Nathanael genelde ritme uygun dans ettiğini düşünürdü ama Olimpia'nın kendine has ritmik katiliğine uymakta birçok kez zorlandı, hemen ardından kendisinde ritim duygusu olmadığına hükmetti. Yine de salonda başka hiçbir kadınla dans etmek istemiyor, içinden dansa kaldırmak üzere Olimpia'ya yanaşan herkesi oracıkta öldürmek geliyordu. Fakat bu sadece iki kez oldu, sonrasında Olimpia onu şaşırtarak hiçbir dansta oturduğu yerden kalkmadı, Nathanael de kızı tekrar tekrar dansa kaldırmaktan geri durmadı. Gözü güzel Olimpia dışında bir şey görüyor olsaydı vahim bir kavga kaçınılmaz olurdu çünkü genç erkeklerin toplaştığı her köşeden güçlükle bastırılan hafif kahkahalar geliyordu, besbelli meraklı bakışlarla takip ettikleri güzel Olimpia'ya gülüyorlardı, neden güldükleriyse bilinmiyordu. Bol bol içtiği şarap ve dans sayesinde Nathanael bütün çekingenliğini bir kenara bırakmıştı. Eli elinde, Olimpia'nın yanında oturuyor, aşktan tutuşmuş, coşmuş halde hiç kimsenin, ne kendisinin ne de Olimpia'nın, anlamadığı laflar ediyordu. Belki kız anlıyordu çünkü doğrudan gözlerinin içine bakıyor, her seferinde iç geçiriyordu: "Ah, ah!" Bunun üzerine Nathanael, "Ah sen ki yüce, ilahi kadın! Aşkın vaat edilen diyarından güneş gibi doğuyorsun, sen ki tüm varoluşumu yansıtan derinlikli bir ruhsun!" gibi şeyler söylüyordu ama Olimpia her defasında yalnızca iç geçirmekle yetiniyordu: "Ah, ah!"

Profesör Spalanzani birkaç kez mutlu çiftin önünden geçmiş, tuhaf bir memnuniyetle gülümseyerek yüzlerine bakmıştı. Nathanael, tamamen başka bir dünyada olmasına rağmen, aniden

Profesör Spalanzani'nin evinin fark edilir derecede karardığını hissetti, etrafına bakınınca dehşetle fark etti ki bomboş salonda kalan iki mum da dibine kadar yanmış, sönmek üzereydi. Müzik ve dans kesileli epey olmuştu. "Ayrılık, ayrılık," diye vahşice ve çaresizce haykırdı, Olimpia'nın elini öpüp dudaklarına doğru eğildi, kor gibi dudakları kızın buz gibi dudaklarıyla karşılaştı!

Nathanael, tıpkı Olimpia'nın eline dokunduğunda olduğu gibi müthiş bir dehşete kapıldı, aklına ölü gelin efsanesi geldi ama Olimpia ona sıkıca sarıldı, öpülünce dudakları canlanır gibi oldu.

Profesör Spalanzani salonda ağır ağır yürüyor, adımları kof bir sesle çınlıyordu, etrafında titrek gölgelerin oynaştığı siluetinin tüyler ürpertici, hayaletvari bir görüntüsü vardı.

"Beni seviyor musun? Beni seviyor musun, Olimpia? Tek bir sözcük! Beni seviyor musun?" Nathanael böyle fısıldadı ama Olimpia ayağa kalkarak sadece iç geçirdi: "Ah, ah!"

"Benim sevimli, kıymetli aşk yıldızım," dedi Nathanael, "dünyama güneş gibi doğdun, beni sonsuza dek aydınlatacak, yüreğime nur gibi ineceksin!"

"Ah, ah!" Olimpia yürüyüp giderken aynı karşılığı verdi. Nathanael de peşinden gitti, profesörün önünde durdular. "Kızımla sohbetiniz olağanüstü canlıydı," dedi profesör gülümseyerek. "Eh, sevgili Nathanael, bu aptal kızla sohbet etmekten keyif aldıysanız, kapım size her zaman açık."

Nathanael göğsünde pırıl pırıl bir gökyüzüyle oradan ayrıldı. Sonraki günlerin en çok konuşulan konusu Spalanzani'nin verdiği davet oldu. Profesör cömert görünmek için elinden gelen her şeyi yaptıysa da alaycı insanlar yakışıksız, tuhaf şeyler bulup konuşmaktan geri durmadılar, çoğunlukla da ölü gibi donuk ve dilsiz Olimpia'yı çekiştirdiler, dış güzelliğine hiç aldırmadan kızı tam bir ahmak olmakla suçladılar ve Spalanzani'nin kızı bunca zamandır saklamasını da buna yordular. Nathanael söylenenlere

öfkeyle kulak kabartıyor ama sesini çıkarmıyordu, "Çünkü," diye geçiriyordu içinden, "bu serserilere, Olimpia'nın derinlikli ruhunu kendi ahmaklıkları yüzünden göremediklerini açıklamaya çalışmanın ne anlamı var?"

Bir gün Siegmund, "Bana bir iyilik yap, kardeşim," dedi. "Bana bir iyilik yap ve senin gibi akıllı bir herifin şu mum suratlıya, şu tahta bebeğe nasıl olup da tutulduğunu bana açıkla."

Nathanael'in tepesi attı ama hemen kendini toparlayıp şöyle yanıt verdi: "Sen söyle Siegmund, bütün güzellikleri ânında fark eden gözlerin nasıl olup da Olimpia'nın ilahi cazibesini algılayamıyor? Gerçi Tanrı'ya şükür tam da bu yüzden seni rakip olarak görmüyorum, yoksa ikimizden birinin kanı dökülürdü."

Siegmund arkadaşının ne halde olduğunu anlayıp lafı ustalıkla çevirdi, mevzu aşk olduğunda tartışılamayacağını söyledikten sonra ekledi: "Yine de birçoğumuzun Olimpia hakkında aynı hükme varması garip. O kız –alınma kardeşim ama– tuhaf bir şekilde donuk ve ruhsuz görünüyor. Bedeni de yüzü de son derece düzgün, doğruya doğru! Bakışları o kadar ışıltısız olmasa güzel bile sayılabilir, demek istediğim, sanki görme yetisi yok gibi. Adımları da garip derecede ölçülü, her hareketi dişli bir çark mekanizmasıyla belirleniyor gibi. Piyano çalışında, şarkı söyleyişinde, şarkı söyleyen bir makinenin ruhsuz ve kusursuz ritminin nahoşluğu var, dans edişinde de öyle. Bu Olimpia bize hayli tekinsiz geldi, onunla muhatap olmak istemiyoruz, sanki canlı bir varlığı taklit ediyormuş gibi tuhaf bir tarafı var."

Nathanael, Siegmund'un bu sözlerinden sonra onu ele geçirmeye çalışan buruk hisse kendini kaptırmadı, öfkesine hâkim olup ciddiyetle yalnızca şöyle dedi: "Sizin gibi soğuk, yavan insanlara Olimpia tekinsiz gelmiş olabilir. Aslını yalnızca şair ruhlular, onun gibi olanlar görebilir! Onun aşk dolu bakışları yalnızca beni vurdu, kalbimi ve zihnimi aydınlattı, kendi benliğimi

yalnızca Olimpia'nın aşkında bulabilirim artık. Diğer sıradan insanlar gibi basit şeyler konuşup çene çalmadığı için ondan hoşlanmamış olabilirsiniz. Çok az konuşuyor, doğru, ama söylediği birkaç sözcük bile ölümden sonraki sonsuzluk fikriyle sürdürülen tinsel bir yaşamın yüksek idrakinin ve sevgiyle dolu bir iç dünyanın gerçek hiyeroglifleri. Fakat bunlar sizin için hiçbir şey ifade etmeyen boş sözler."

"Tanrı seni korusun kardeşim," dedi Siegmund yumuşacık, handiyse hüzünlü bir sesle, "ama bana kalırsa yanlış yoldasın. Bana güvenebilirsin, eğer olur da – hayır, daha fazla konuşmak istemiyorum." Nathanael bir anda, o soğuk ve yavan Siegmund'un kendisine çok bağlı olduğunu hissetti, o yüzden kendisine uzatılan eli içtenlikle sıktı.

Nathanael dünyada bir Klara olduğunu, onu sevdiğini büsbütün unutmuştu; annesi, Lothar, her şey hafızasından uçup gitmişti, yalnızca Olimpia için yaşıyor, her gün saatlerce yanında oturup aşkından, aralarındaki duygudaşlıktan, ruhsal yakınlıklarından bahsediyordu, Olimpia da söylediği her şeyi dikkatle dinliyordu. Nathanael çalışma masasının çekmecelerinin derinliklerinden şimdiye dek yazdığı ne varsa bulup bulup çıkarıyordu. Şiirler, hayaller, görüler, romanlar, öyküler; sayıları her geçen gün, öylesine yazılmış soneler, dörtlükler, şarkılarla birlikte arttıkça artıyor, her birini yorulmak bilmeden saatlerce arka arkaya Olimpia'ya okuyordu. Hiçbir zaman bu kadar mükemmel bir dinleyicisi olmamıştı. Olimpia nakış işlemiyor, örgü örmüyor, pencereden bakmıyor, kuşları beslemiyor, bir kucak köpeğiyle ya da gözde kedisiyle oynamıyor, eline bir kâğıt parçası ya da herhangi bir şey alıp oyalanmıyor, esnemesini hafif zoraki bir öksürükle bastırmaya çalışmıyor –sözün özü– saatler boyunca hiç kıpırdamadan donuk bakışlarıyla dosdoğru sevgilisinin gözlerine bakıyordu ve bakışları gitgide alevlenip gitgide canlanıyordu. Nathanael nihayet

yerinden kalkıp elini ve dudaklarını öpünce sadece şöyle diyordu: "Ah, ah!" Ama sonra ekliyordu: "İyi geceler sevgilim!"

"Ah, ne yüce, ne derinlikli bir ruhsun," diye haykırıyordu Nathanael odasında, "yalnızca sen, bir sen anlıyorsun beni."

Olimpia'yla arasındaki mucizevi uyumun her geçen gün arttığını düşündükçe kendinden geçiyordu; çünkü Olimpia'nın onun eserleri ve şiirleriyle ilgili kendi içinden geçenleri söylediğini, âdeta kendi iç sesinin sesi olduğunu düşünüyordu. Öyle de olmalıydı çünkü Olimpia'nın ağzından az önce söylenen sözlerden fazlası çıkmıyordu. Ama Nathanael, zihninin açık olduğu anlarda, mesela uyandıktan hemen sonra Olimpia'nın büsbütün edilgen ve suskun olduğunu hatırlıyor, kendi kendine şöyle diyordu: "Sözler nedir ki! Onun ilahi gözlerindeki bakış bütün dillerden daha çok şey söylüyor. Cennetten kopup gelen bir çocuk, acınası dünyevi ihtiyaçların daracık çemberine kendisini nasıl sığdırabilir?"

Profesör Spalanzani, Nathanael'in kızıyla ilişkisinden son derece memnundu ve memnuniyetini açıkça belli ediyordu, Nathanael nihayet cesaret edip Olimpia'yla hayatını birleştirmek istediğinden üstü kapalı söz edince profesör bütün yüzüyle gülümseyip kızının seçimlerinde tamamen özgür olduğunu söyledi.

Bu sözlerden cesaret alan Nathanael yüreğinde yakıcı bir arzuyla, hemen ertesi gün sevimli bakışlarının ona epeydir söylediği şeyi, sonsuza dek ona ait olmak istediğini lafı hiç dolandırmadan söylesin diye Olimpia'ya yalvarmaya karar verdi. Olimpia'ya bağlılığının, onunla birlikte filizlenen, çiçeklenen hayatının bir sembolü olarak ona vermek üzere annesinin ayrılırken hediye ettiği yüzüğü aradı. O sırada eline Klara'nın ve Lothar'ın mektupları geçti; mektupları ilgisizce kenara atıp yüzüğü buldu, cebine attığı gibi Olimpia'ya koştu.

Daha merdivenlerde, sahanlıktaydı ki tuhaf bir patırtı duydu;

sesler Spalanzani'nin çalışma odasından geliyor gibiydi. Birileri tepiniyor, bir yerlere vuruyor, bir şeyler şangırdıyor, küfürlerin ve hakaretlerin arasında kapı yumruklanıyordu. "Bırak – bırak – şerefsiz – adi herif! – Ben bunun için mi canımı dişime taktım? – Ha ha ha ha! – Böyle anlaşmamıştık – gözleri ben yaptım, ben – dişli çarkı ben yaptım – şeytan görsün senin dişli çarkını – aptal saatçinin kahrolası köpeği – çek git – şeytan – dur – tamirci seni – uğursuz canavar – dur – çek git – bırak!"

Öfkeyle birbirine giren sesler Spalanzani'nin ve iğrenç Coppelius'un sesiydi. Nathanael isimsiz bir korkuya kapılarak içeri daldı. Profesör bir kadın bedenini omuzlarından tutmuştu, İtalyan Coppola da ayaklarından, bir oraya bir buraya çekiştiriyor, ele geçirmek için öfkeyle kavga ediyorlardı. Nathanael kadının Olimpia olduğunu anlayınca irkilip dehşetle geriye sıçradı. Hiddetinden köpürerek bu iki kızgın herifin elinden sevgilisini kurtarmak istedi ama Coppola tam o anda müthiş bir güç göstererek bedeni profesörün ellerinden koparmayı başardı ve onunla adama öyle bir vurdu ki profesör üzerinde şişelerin, imbiklerin, cam tüplerin durduğu masaya sırtüstü düştü; araç gereçlerin hepsi kırılıp binlerce parçaya bölündü. O zaman Coppola bedeni omzuna attı ve kulak tırmalayıcı kahkahalar atarak merdivenlerden hızlıca aşağı indi, öyle ki bedenin biçimsizce sallanan ayakları merdivenlere vurdukça tahta gibi ses çıkarıyordu.

Nathanael taş kesilmiş gibi kalakaldı, apaçık görebildiği tek şey, Olimpia'nın ölü gibi bembeyaz balmumu yüzünde göz olmadığıydı, gözlerinin yerinde iki siyah boşluk vardı; Olimpia cansız bir kuklaydı. Spalanzani yerde yuvarlanıyordu, cam kırıkları başına, göğsüne, kollarına saplanmıştı, bir kaynaktan fışkırırcasına yaralarından kan fışkırıyordu. Ama bütün gücünü toparlayarak, "Peşinden git," dedi, "peşinden git, ne duruyorsun? Coppelius. Coppelius benim en iyi otomatımı çaldı – Yirmi yıl bunun için

çalıştım ben. – Canımı dişime taktım. – Dişli çarkı – dili – yürüyüşü – benim – gözler– senin gözlerini çaldı – lanet olsun – kahrolasıca – peşinden git – Olimpia'yı bana getir – al, gözleri burada!"

O zaman Nathanael yerde duran bir çift kanlı gözün kendisine baktığını gördü, Spalanzani sağlam eliyle gözleri tutup Nathanael'e fırlattı, gözler göğsüne çarptı. İşte o zaman delilik, yakıcı pençelerini Nathanael'e geçirdi, zihnine girip duyularını ve aklını paramparça etti. "Vın vın vın! – Ateş çemberi – Ateş çemberi! Dön ateş çemberi, dön – çok keyifli, çok! Tahta bebekçik, vın, güzel tahta bebekçik, dön." Bu sözlerin ardından profesörün üzerine atlayıp boğazını sıktı. Onu boğacaktı ama bir sürü insan patırtıyı duymuştu, içeri daldılar, öfkeden kudurmuş Nathanael'i üzerinden alıp profesörü kurtardılar, profesörün yaraları derhal sarıldı. Siegmund güçlü kuvvetli olmasına rağmen delirmiş Nathanael'i zapt edemiyordu, Nathanael ürkütücü bir sesle "Tahta bebekçik, dön," diye bağırıp duruyor, kendini yumrukluyordu. Nihayetinde birkaç adam güçlerini birleştirip onu alt etti, Nathanael'i yere yatırıp bağladılar. Sözleri dehşet verici, hayvani bir kükremenin arasında kaybolup gidiyordu. O müthiş bir cinnetin pençesinde kıyameti koparırken onu tımarhaneye götürdüler.

Sevgili okuyucu, talihsiz Nathanael'in başına gelenleri anlatmaya devam etmeden önce, becerikli mekanikçi ve otomat üreticisi Spalanzani'ye ilgi duyduysan sana temin edebilirim ki yaraları büsbütün iyileşti. Fakat üniversiteden ayrılmak zorunda kaldı çünkü Nathanael'in hikâyesi sansasyon yaratmış ve aklı başında insanların katıldığı çay partilerine canlı bir insan yerine tahtadan bir kukla getirmiş olması (Olimpia bu çay partilerine başarıyla katılmıştı) hoş görülemez bir aldatmaca olarak görülmüştü. Hatta

hukukçulara göre bu, topluma karşı işlenmiş bir suç, çok incelikli ve sertçe cezalandırılması gereken bir aldatmacaydı ve öyle zekice kurgulanmıştı ki hiç kimse (çok zeki öğrenciler dışında) fark etmemişti, yine de şimdi herkes önceden de anlamış gibi davranıyor, onlarda şüphe uyandıran şeyleri sayıp döküyordu. Ama aslında hiç kimsenin de zekice bir şey söylediği yoktu. Mesela çay partilerinin seçkin gediklilerinden birinin söylediğine göre Olimpia'nın göreneklere karşı gelerek esnemekten çok hapşırması kimi şüphelendirirdi ki? Bu zarif beyefendiye göre bu ses içindeki gizli mekanizmanın kurulma sesiydi, o sırada gıcırdadığını da fark etmişti vs.

Bir belagat ve şiir profesörü enfiye kutusundan bir tutam enfiye alıp kutuyu kapattı, boğazını temizleyerek ciddi bir sesle şöyle dedi: "Saygıdeğer baylar ve bayanlar! İşin aslını göremiyor musunuz? Bunların hepsi bir alegori, güçlü bir metafor! Ne demek istediğimi anladınız! *Sapienti sat*!"*

Ama bu sözler birçok saygıdeğer beyefendiyi sakinleştirmedi, otomat hikâyesi ruhlarında derin kökler salmıştı, içlerinde insan biçimindeki bedenlere karşı berbat bir şüphe filizlendi. Bir sürü âşık tahtadan bir kuklayı sevmediğine kani olmak için sevgilisinden şarkı söyleyip dans ederken ritmi kaçırmasını, kendilerine bir şey okunurken nakış işleyip örgü örmesini ya da bir kucak köpeğiyle oynamasını istedi, yeter ki sadece dinlemesin, ara sıra düşüncelerini ve hislerini dile getirmek için konuşsunlardı. Birçok çiftin bağları güçlenir, keyifleri yerine gelirken bazıları da sessiz sedasız ayrılıyorlardı. Böyleleri, "Emin olmak mümkün değil," diyorlardı. Çay partilerinde herkes sürekli esniyor ama şüphe uyandırmamak için kimse hapşırmıyordu.

Spalanzani ise söylendiği gibi insan topluluklarının arasına gizlice bir otomat sokmakla yargılanmamak için kaçmak zorunda kaldı. Coppola da kaybolmuştu.

* (Lat.) Akıllı insan için bu kadarı yeterli. *–çn*

Nathanael korkunç bir kâbustan uyanarak gözlerini açtı, tarifsiz bir huzurun yumuşacık bir sıcaklıkla birlikte bedenini sardığını hissetti. Baba evindeki odasında, kendi yatağında yatıyordu, Klara üstüne eğilmişti, yanında da annesi ve Lothar duruyordu. "Nihayet, nihayet, canım Nathanael'im. Çok ağır bir hastalıktan kurtuldun. Yine benimsin artık!" Klara içtenlikle bu sözleri söyleyip Nathanael'e sıkıca sarıldı. Ama Nathanael özlem ve sevinçle öyle dolup taşmıştı ki gözlerinden kor gibi yaşlar boşandı, derin derin iç geçirdi: "Klara'm, Klara'm benim!"

Zor zamanında arkadaşına sadık kalan Siegmund içeri girdi. Nathanael ona elini uzattı. "Sadık kardeşim, beni hiç bırakmadın demek."

Deliliğin bütün izleri kaybolmuştu, Nathanael annesinin, sevgilisinin ve arkadaşlarının ihtimamıyla kısa sürede toparlandı. O sırada talih de hanelerine geri döndü; çünkü kimsenin bir şey ummadığı yaşlı, pinti bir dayısı ölmüş, annesine azımsanamayacak bir servetin dışında şehrin kıyısındaki hoş bir bölgede küçük bir ev de kalmıştı. Annesi, artık evlenmek isteyen Klara'yla Nathanael ve Lothar oraya taşınmak istiyorlardı. Nathanael hiç olmadığı kadar mülayim ve çocuksuydu, Klara'nın ilahi, saf ve yüce ruhunu ancak fark ediyordu. Hiç kimse ufacık bir imayla olsun ona geçmişi hatırlatmıyordu. Sadece Siegmund'la vedalaşırken Nathanael şöyle dedi: "Tanrı seninle olsun kardeşim! Ben yanlış bir yoldaydım ama bir melek bana tam vaktinde ışığı gösterdi! Ah, o melek Klara'ydı!" Siegmund kaygılandığı için daha fazla konuşmasına müsaade etmedi, onu derinden yaralayan anılar tüm parlaklığı ve yakıcılığıyla yeniden yüzeye çıkabilirdi.

Dört mutlu insanın küçük araziye taşınacağı vakit geldi çattı. Öğlen saatlerinde şehrin sokaklarında gezdiler. Biraz alışveriş yaptılar, belediye binasının yüksek kulesinin devasa gölgesi pazar yerine düşüyordu.

"Hadi," dedi Klara, "şuraya bir kez daha çıkıp uzaktaki dağları bakalım!"

Öyle de yaptılar! Nathanael ve Klara kuleye çıktılar, annesi hizmetçi kızla birlikte eve döndü, onca merdiveni çıkmaya yanaşmayan Lothar da aşağıda beklemek istedi. İki sevgili kol kola kulenin en yüksek balkonunda duruyor, arkasındaki mavi dağların devasa bir şehir gibi yükseldiği sisli ormanlara bakıyordu.

"Baksana, şu küçük, tuhaf, gri çalılık bize doğru yürüyor sanki," dedi Klara.

Nathanael farkında olmadan elini yan cebine götürdü, Coppola'nın dürbününü alıp yana doğru baktı. Klara dürbünün hemen önünde duruyordu! İşte o zaman damarları kasılmışçasına titredi, ölü gibi bembeyaz bir yüzle Klara'ya baktı ama çok geçmeden gözleri döndü, içlerinden ateşten nehirler fışkırdı, öfkeli bir hayvan gibi tüyler ürpertici bir sesle böğürdü, sonra havaya sıçradı, korkunç kahkahalar atarak tiz bir sesle bağırdı: "Tahta bebekçik, dön! Tahta bebekçik dön!" Klara'yı tüm gücüyle tutup fırlatacak oldu ama Klara ölüm korkusuyla parmaklıklara sıkıca tutunmuştu.

Lothar deliren Nathanael'in bağırışlarını, Klara'nın korku dolu çığlıklarını duyup ürkütücü bir sezgiyle uçarcasına kuleye çıktı, ikinci merdivenin kapısı kapalıydı, Klara'nın acı çığlıkları gitgide daha gür çıkıyordu. Lothar öfkeden ve korkudan deliye dönüp kapıya omuz attı, kapı nihayet açıldı. Klara'nın sesi gitgide soluyordu. "İmdat, kurtarın, kurtarın beni." Sesi havaya karışıp kesildi. "Öldü – deli herif onu öldürdü," diye haykırdı Lothar. Balkon kapısı da kapalıydı. Çaresizliğin verdiği deli gücüyle kapıyı menteşelerinden söktü. Yüce Tanrım, gözü dönmüş Nathanael, Klara'yı yakalamıştı, Klara balkonda, havada sallanıyordu, demir parmaklıklara yalnızca bir eliyle tutunmuştu. Lothar yıldırım hızıyla kız kardeşini tutup içeriye çekti, aynı anda kudurmuş ada-

mın yüzüne bir yumruk geçirdi, Nathanael geri çekilip kurbanını elinden kaçırdı.

Lothar, baygın kız kardeşini kollarına alıp hızla aşağı indi. Klara kurtulmuştu. Şimdi Nathanael balkonda kuduruyor, havalara sıçrayıp haykırıyordu: "Ateş çemberi, dön! Dön ateş çemberi, dön!" Bu vahşice bağırışlar yüzünden insanlar toplandı, aralarında dev gibi uzun boylu avukat Coppelius da vardı, az önce şehre gelmiş, dümdüz yürüyünce pazara varmıştı. Bazıları yukarıya çıkıp deliren adamı zapt etmek istedi, o zaman Coppelius kahkahalar atarak şöyle dedi: "Ha ha, bekleyin, az sonra kendiliğinden inecek." Sonra diğerleriyle birlikte yukarı baktı. Nathanael aniden taş kesilmiş gibi kalakalmıştı, öne doğru eğilince Coppelius'u fark etti, tiz bir sesle "Ah! Güzel gözler, güzel gözler!" diye bağırarak korkulukların üzerinden atladı.

Kafası paramparça olan Nathanael kaldırımda yatarken Coppelius kalabalığın içinde gözden kayboldu.

Yıllar sonra Klara'nın uzak bir bölgede, güzel bir taşra evinin kapısının önünde, oyun oynayan iki neşeli oğluyla birlikte kibar bir adamla el ele otururken görüldüğü söylendi. Buradan da Klara'nın, onun neşeli ve yaşam dolu mizacına uygun, ruhu paramparça olmuş Nathanael'in ona asla bahşedemeyeceği sakin, mutlu ev yaşamını sonunda bulduğu çıkarılabilirdi.

Issız Ev

Gerçek hayattaki olayların çoğu zaman, en canlı hayal gücünün icatlarından bile daha olağanüstü olduğu konusunda hemfikirdiler.

"Bence," dedi Lelio, "tarih bunun böyle olduğuna dair yeterince kanıt sunuyor, tarihi roman denilen şey tam da bu yüzden bu kadar tatsız ve itici; bu romanların yazarları kıt akıllarının cılız ateşinde pişirdikleri saçma sapan şeylerle, evrene hükmeden ezeli gücün eylemlerini iç içe geçirmeye yelteniyorlar."

"Etrafımızı saran açıklanamaz gizemlerin derin gerçekliğidir bu," diye söze girdi Franz, "bizi öyle bir güçle ele geçirir ki, bize hükmeden, bizi var eden ruhu bu güç sayesinde idrak ederiz."

"Ah!" diye devam etti Lelio, "Sözünü ettiğin şu idrak – İlk günahtan bu yana yozlaşmamızın en korkunç sonucu, bu idrake erişemeyişimizdir!"

"Bir sürü insan çağrı duyar ama çok azı seçilir," diye arkadaşının lafını böldü Franz. "Yoksa bazılarının varoluş mucizemizi idrak etmesini ya da daha güzeli sezmesini sağlayan şeyin farklı bir duyu olduğuna inanmıyor musun? İçinde kaybolma ihtimalimizin olduğu bu karanlık bölgeden çıkıp şu keyifli âna dönmeme müsaade varsa size gülünç bir benzetme yapabilirim, olağanüstü olanı görebilen insanlar bana yarasaları hatırlatıyor, anatomist Spalanzani yarasaların müthiş bir altıncı hissi olduğunu keşfet-

miş, bu hınzır duyu diğer bütün duyuların yaptığını yapmakla kalmıyor, çok daha fazlasını algılıyormuş."

"Ha ha," diye güldü Franz, "yarasalar doğuştan kâhin desene! Fakat sözünü ettiğimiz şu keyifli anda belirtmek isterim ki takdire şayan şu altıncı his, ister bir şahıs ister bir eylem isterse bir mesele olsun her türlü şeye bakıp hemen bir ayrıksılık görmeye meyillidir, biz de sıradan hayatta bu ayrıksılığa bir karşılık bulamadığımız için onu olağanüstü addederiz. Ama sıradan hayat nedir? Ah, burnumuzu dört bir yana çarptığımız daracık bir çemberin içinde dönmektir fakat insan günlük yaşamın ritmik ve tekdüze koşusu içerisinde arada bir sıçramak ister. Sözünü ettiğimiz şu görme duyusuna sahip birini tanıyorum, oldukça kendine has biri. O yüzden de sık sık yürüyüşünü, giyimini, konuşmasını ya da bakışını tuhaf bulduğu tanımadığı insanların günlerce peşinden koşar; gelişigüzel anlatılan, kimsenin dikkate değer bulmadığı bir eylemi, bir meseleyi derin derin düşünür; taban tabana zıt şeyleri bir araya getirip aralarında kimsenin aklına gelmeyen bağlantılar kurar."

Lelio yüksek sesle bağırdı: "Dur, dur, e bizim Theodor bu. Tuhaf bakışlarla boşluğa baktığına göre aklında ilginç bir şeyler olmalı."

"Sahiden de," diye başladı Theodor, o âna dek sus pus oturmuştu, "sahiden de bakışlarım bir tuhaf çünkü içlerinde zihnimde gördüğüm o hakiki acayipliğin yansıması var hâlâ. Geçenlerde başıma gelen bir olayın hatırası."

"Ah, anlat anlat," diye araya girdi arkadaşları.

"Anlatmak isterim," diye devam etti Theodor, "ama önce söylemem gerekir ki sevgili Franz, benim görme yetimi izah etmek için çok kötü örnekler seçtin. Eberhard'ın 'Synonymik'* eserinden

* Johann Augustus Eberhard'ın 18. yüzyılda yayımlanan eseri. *—çn*

biliyor olman lazım, idrakin ve arzunun mantıklı hiçbir gerekçeyle savunulamayan her türlüsüne acayip denir, olağanüstü olansa insanın imkânsız, anlaşılmaz saydığı, doğanın bilinen güçlerini aşan ya da benim ekleyebileceğim üzere sıradan gidişata karşıymış gibi görünen şeye denir. Buradan çıkarabileceğin üzere az önce benim sözde görme yetimi tanımlarken acayip olanla olağanüstü olanı birbirine karıştırdın. Elbette görünüşte acayip olanın olağanüstü olandan filizlendiği, bizim de çoğu zaman acayip dalların yaprakları ve çiçekleriyle birlikte fışkırdığı olağanüstü gövdeyi görmediğimiz doğrudur. Size anlatacağım olayda acayiple olağanüstü birbirine karıştı, hem de bana kalırsa ürkütücü bir şekilde."

Theodor bu sözlerle birlikte, arkadaşlarının da bildiği üzere seyahatlerinde notlar aldığı not defterini çıkardı ve ara sıra defterine şöyle bir göz atarak anlatılmaya değmez denemeyecek şu olayı anlattı:

"Bildiğiniz gibi," diye başladı Theodor, "geçen yazı N.'de geçirdim. Orada bulduğum bir dolu eski dost ve tanıdık; özgür ve huzurlu hayat, bilimin ve sanatın yarattığı türlü coşkular; bunların hepsi beni oraya bağlamıştı. Hiç bu kadar keyifli olmamıştım, burada sık sık caddelerde bir başıma dolaşmaya, asılmış her bakır gravüre, her pankarta bakmaya ya da karşılaştığım insanları incelemeye, hatta kafamdan bazılarının burçlarını çıkarmaya yönelik eski merakımı zevkle gideriyordum çünkü sadece sergilenen sanat eserlerinin ve lüksün ihtişamı değil, birçok gösterişli binanın görüntüsü de beni karşı konulmaz bir şekilde cezbediyordu. Bu tür binalarla çevrelenmiş ve —ger Kapısı'na çıkan bulvar, mevkisi ya da zenginliği sayesinde lüks bir yaşam süren yüksek tabakadan insanların toplanma yeridir. Yüksek tavanlı geniş köşklerin giriş katlarında çoğunlukla lüks ürünler satılırken üst katlarında bahsettiğim türden insanlar oturur. En şık konaklar bu caddededir,

yabancı elçiler çoğunlukla buralarda kalırlar, dolayısıyla buradaki yaşamın ve hareketliliğin, olduğundan daha kalabalık görünen başkentin başka herhangi bir yerinden daha farklı olduğunu tahmin edebilirsiniz. Bu semte gösterilen ilgi yüzünden bazı insanların ihtiyaç duyduklarından daha küçük evlerle yetinmesi gerekiyor, hatta bazı ailelerin evi arı kovanına benziyor.

"Bu bulvarda birçok kez yürümüştüm ki garip bir şekilde diğer bütün evlerin arasından sıyrılan bir ev birdenbire dikkatimi çekti. Gözünüzün önüne dört pencere genişliğinde, yüksek katlı iki güzel bina tarafından sıkıştırılmış basık bir ev getirin, birinci katının penceresi komşu evin zemin kat penceresinden sadece birazcık daha yüksekte olan, çatısı çürümüş, pencereleri kısmen kâğıtla kaplanmış, renksiz duvarları sahibinin ihmalkârlığını gözler önüne seren bir ev. Böyle bir evin göz alıcı bir lüksle donatılmış diğer binaların arasında nasıl sırıtacağını hayal edin. Evin önünde durdum, yanından bakınca bütün pencerelerin sıkı sıkı kapatıldığını, hatta giriş katındaki bir pencerenin önüne duvar örülmüş gibi göründüğünü, yan tarafında kalan, aynı zamanda ana giriş kapısı vazifesi de gören kapıda zil olmadığını, ayrıca kapının hiçbir yerinde bir kilit ya da kapı kolu olmadığını da fark ettim. Bu evde kimselerin oturmadığından emin oldum, zaten ne sıklıkla ve günün hangi saatinde geçersem geçeyim insan namına bir şey göremedim. Şehrin bu semtinde kimsenin oturmadığı bir ev! Şaşılası bir durumdu fakat belki de basit bir sebebi vardı, sahibi uzun süren bir yolculuğa çıkmış olabilirdi ya da uzakta bir yerde oturuyor ve N.'ye geri döndüğünde buraya yerleşebilsin diye evini ne kiraya verebiliyor ne de elden çıkarabiliyordu.

"Böyle düşünüyordum, yine de bu ıssız evin önünden geçerken neden her seferinde büyülenmiş gibi kalakaldığımı, neden acayip düşüncelere kapıldığımı ben bile bilmiyordum.

"Siz, mutlu geçen gençliğimin mert dostları, hepiniz biliyorsu-

nuz, bir ezeldir hayaletler gördüğüme inandığımı, sizin keskin aklınızla yadsıyıp durduğunuz acayip olayların hep beni bulduğunu biliyorsunuz! Şimdi o ukala, zeki suratlarınızı istediğiniz kadar buruşturun, kendi kendimi mistik bir havaya büründürdüğümü, aynısını bu ıssız ev mevzusunda da yapmış olabileceğimi rahatlıkla itiraf edebilirim ama varacağımız kıssa işin sonunda sizi yere serecek, o yüzden dinleyin! Sadede geleyim!

"Bir gün, tam da herkesin bulvarda tur attığı saatte, her zamanki gibi derin düşüncelere dalarak ıssız evin önünde durdum. Ansızın ve hiç o yana bakmadan fark ettim ki biri yanımda durmuş, bakışlarını bana çevirmişti. Kont P.'ydi bu, birçok konuda benzer fikirlere sahip olduğumuzu önceden de söylemişti, bu evin gizeminin onun da ilgisini çektiğinden son derece emindim. Ben başkentin en hareketli bölgesindeki bu ıssız binanın bende bıraktığı tuhaf izlenimlerden söz ederken alay edercesine gülümsediğini fark ettim, hemen ardından her şeyi açıkladı. Kont P. benden daha çok yol kat etmişti, evin durumuyla ilgili bazı fikirlere, çıkarımlara vs. varmıştı ve bulguları ancak en güçlü hayal gücüne sahip şairin uydurabileceği oldukça tuhaf bir hikâyeye dönüşüyordu. Henüz tüm canlılığıyla aklımdayken size kontun hikâyesini anlatabilirdim aslında ama başıma gelenler yüzünden hâlâ o kadar gerginim ki hiç duraksamadan devam etmek istiyorum. Evin hikâyesini kendince tamamlayan kont bu ıssız evin içinde, gösterişli dükkânı hemen evin bitişiğinde olan pastacının imalathanesinden başka bir şey olmadığını öğrenince kendini nasıl hissetti kim bilir. İlk katın pencerelerine içerde fırınlar olduğu için duvar örülmüş, üst kattaki bazı odalar ürünleri güneşten ve böceklerden korumak için kalın perdelerle kapatılmış. Kont bana bunları söylediğinde onun yaşadığı soğuk duş etkisini ben de yaşadım ya da hiç değilse şairane her şeyin düşmanı olan ifrit, tatlı düşler gören adamın burnunu sertçe çekiştirir gibi oldu.

"Bu yavan açıklamaya hiç aldırış etmeden ıssız evin önünden her geçişimde o yöne bakıyordum, orada kapalı tutulan şeye dair birbirinden tuhaf türlü türlü hayalle içim ürperiyordu. Orada pasta, badem ezmesi, şekerleme, turta, meyve reçeli vs. olduğuna aklım bir türlü yatmıyordu. Garip bir düşünce silsilesi bana bunların hepsini tatlı, yatıştırıcı bahaneler olarak gösteriyordu. Bana, 'Siz hiç korkmayın, biz hepimiz tatlı, güzel çocuklarız ama az sonra birazcık şimşek çakacak,' diyordu sanki. Sonra kendi kendime düşünüyordum: 'Sıradan şeylerde olağanüstü bir şeyler göreceğim diye didinip duracak kadar kaçık mısın sahiden? Arkadaşların seni gereğinden fazla hayalperest olmakla suçlarken haklı mı yani?'

"Ev, sözde kaderi başka türlüsüne müsaade etmeyeceği için hep aynı kaldı, zaman geldi gözüm eve alıştı, normalde duvarlardan süzülerek gelir gibi olan çılgınca hayaller zamanla kayboldu. Fakat bir tesadüf, uykuya dalan her şeyi yeniden uyandırdı.

"Kendimi elimden geldiğince günlük yaşama vermiş olsam da bu büyülü evi göz hapsinde tutmaktan caymadığımı, olağanüstü şeylere karşı inançla ve saygıyla bağlılık duyduğumu bildiğiniz için kolayca tahmin edebilirsiniz. Günlerden bir gün, yine her zamanki gibi öğle saatlerinde bulvarda keyifle gezerken gözüm ıssız evin perdeleri çekili pencerelerine takıldı. O sırada pastacının hemen yanındaki pencerenin perdesinin kıpırdamaya başladığını fark ettim. Bir el, bir kol göründü. Hemen opera dürbünümü çıkardım ve bir kadının göz alıcı beyazlıktaki güzel biçimli elini gördüm, küçük parmaklarından birinde olağanüstü parlak bir pırlanta vardı, fazlasıyla güzel yuvarlak kolundaysa şık bir bilezik parıldıyordu. Kadın garip biçimli, uzun bir kristal şişeyi pencerenin denizliğine bırakıp perdenin arkasında kayboldu. Taş kesilmiş gibi kalakaldım, acayip, ürkütücü, hoş bir his elektrik sıcaklığıyla içimden akıp geçti, gözümü hiç ayırmadan perdesi çekili pence-

reye baktım, o sırada göğsümden özlem dolu bir iç çekiş kopmuş olabilir. Nihayet uyandım ve kendimi çeşitli tabakalardan bir sürü insanın arasında buldum, onlar da benim gibi meraklı yüzlerle yukarı bakıyorlardı. Bu durum canımı sıktı ama hemen sonra hatırladım, bir evin önünde toplanıp tek bir ilmiği bile bozulmadan altıncı kattan düşen bir uyku başlığına bön bön bakan, hayret etmekten kendini alamayan aynı başkent halkıydı bu.

"Sessizce sıvıştım, o hayal gücünden yoksun ifrit açık açık kulağıma fısıldıyor, az önceki zengin görünümlü, pazar gezmesine gider gibi süslenmiş kadının pastacının karısı olduğunu, pencerenin dibine boş bir gül suyu şişesini ya da onun gibi bir şeyi koyduğunu söylüyordu. Tuhaf bir durum! Sonra aklıma ansızın çok parlak bir fikir geldi.

"Geri döndüm, ıssız evin hemen dibindeki pastacının pırıl pırıl parlayan dükkânına girdim. Sıcak çikolatanın köpüğünü soğutmak için üflerken öylesine lafa giriverdim: 'Bu arada müessesenizi epey genişletmişsiniz.'

"Pastacı küçük bir külaha çabucak birkaç tane rengârenk şekerleme atıp müşterisi olan sevimli kıza verdi, sonra kollarıyla tezgâha yaslanıp sanki beni anlamamış gibi gülümseyerek, soran bakışlarla suratıma baktı. Şu ıssız bina bu hareketli sokakta her ne kadar kasvetli ve hüzünlü havasıyla sırıtıyor olsa da imalathanesini komşu eve kurmasının çok mantıklı olduğunu söyledim. 'Aman efendim!' dedi pastacı. 'Yan evin bana ait olduğunu size kim söyledi? Maalesef orayı almaya yönelik bütün teşebbüslerim sonuçsuz kaldı, belki de böylesi daha iyi oldu çünkü o evde bir tuhaflık var.'

"Siz sadık dostlarım, pastacının cevabının beni ne kadar heyecanlandırdığını, ev hakkında daha fazla şey anlatması için ona ne kadar yalvardığımı tahmin edebilirsiniz. 'Evet efendim,' dedi, 'ben de çok bir şey bilmiyorum ama evin Kontes S.'ye ait olduğu

kesin, kendisi arazisinde yaşıyor ve N.'ye gelmeyeli yıllar oldu. Benim duyduğuma göre şimdi sokağımızı süsleyen bütün o lüks köşkler daha ortada yokken bu ev bugünkü haliyle buradaymış, o zamandan beri de yalnızca tamamen çökmesine engel olacak kadar onarım görmüş. Şimdi içinde yalnızca iki canlı yaşıyor, insan düşmanı olan çok yaşlı kâhya ve canından bezmiş hüzünlü bir köpek, ara sıra arka bahçeye çıkıp aya doğru uluyor. Söylentiye göre bu ıssız binaya hayaletler dadanmış, sahiden de kardeşim (kendisi bu dükkânın sahibi olur) ve ben geceleyin sessizlik çökünce, özellikle de Noel'de dükkânı kapatmadığımız zamanlarda, sık sık feryat figan sesleri duyuyoruz, sesler belli ki yan evin duvarlarının ardından geliyor. Sonra birtakım ürkütücü gürültüler patırtılar duyuluyor, ikimizin de tüyleri diken diken oluyor. Daha geçenlerde gecenin bir vakti birinin tuhaf bir şarkı söylediğini duyduk, o sesi size mümkün değil tarif edemem. Duyduğumuz besbelli yaşlı bir kadının sesiydi ama öyle tiz bir sesti, birbirinden renkli kadansları öyle bir kıvırıyor, sesini titreterek öyle yüksek notalara çıkıyordu ki İtalya'da, Fransa'da ve Almanya'da onca şarkıcıyı dinlemiş olmama rağmen böylesi bir sesi hiç duymamıştım. Sanki Fransızca söylüyor gibi geldi ama tam olarak ayırt edemedim, dehşete kapıldığım için o ürkütücü şarkıya daha fazla dayanamadım. Ara sıra caddenin gürültüsü kesilince arka kulübeden de sesler duyuyoruz, derin derin iç çekişler, sonra yerin altından geliyormuş gibi boğuk bir kahkaha ama kulağımızı duvara dayayınca yan evden de aynı iç çekişlerin, aynı kahkahanın geldiği duyuluyor. Fark ettiniz mi (beni arka odaya götürüp pencereden dışarıyı gösterdi) duvardan çıkan şu demir boru bazen, ısıtıcının çalışmadığı yazın bile, öyle bir tütüyor ki kardeşim kaç kez yangın çıkaracak diye yaşlı kâhyayla kavga etti ama adam yemek pişirdiğini öne sürdü, artık ne yediğini Tanrı bilir çünkü o boru tütünce çoğunlukla hiçbir şeye benzemeyen, garip bir koku yayılıyor.'

"Pastanenin cam kapısı gıcırdadı, pastacı telaşla koşturup içeri giren adamın arkasından başını sallayarak bana imalı bir bakış attı. Ne demeye çalıştığını anlamıştım. Bu tuhaf adam gizemli evin kâhyasından başkası olabilir miydi? Mum renginde bir suratı, sivri bir burnu, büzüşmüş dudakları, yeşil yeşil parıldayan kedi gözleri, yüzünden hiç eksik olmayan delice gülümsemesi, kabartılmış peruğu ve takma favorileriyle bol pudralı bir saçı, boynuna taktığı koca papyonu, kahverengi, eski, rengi solmuş fakat iyi bakılmış, güzelce fırçalanmış kıyafetleri, gri çorapları, taş tokalı, küt burunlu kocaman ayakkabılarıyla ufak tefek, çelimsiz bir adam düşünün. Uzun, güçlü parmakları ve kocaman elleriyle oldukça sağlam yapılı bu ufak tefek adamın tezgâha doğru yürüdüğünü ama sonra yüzündeki gülümsemeyi hiç bozmadan içinde şekerlemelerin olduğu kristal kavanozlara bakarak baygın bir sesle sızlanırcasına konuştuğunu hayal edin: 'Biraz portakal reçeli – birkaç badem kurabiyesi – birkaç tane de kestane şekeri falan.' Gözünüzde canlandırın ve bir tuhaflık sezer miydiniz sezmez miydiniz kendiniz karar verin.

"Pastacı yaşlı adamın istediklerini topladı. Tuhaf adam 'Tartın lütfen, tartın saygıdeğer komşum,' diye sızlandı, ahlayıp ohlayarak cebinden küçük, deriden bir kese çıkardı, güç bela içinden para aldı. Tezgâhın üzerine saydığı paraların bir kısmının çoktan tedavülden kalkmış, birbirinden farklı madeni paralardan ibaret olduğunu fark ettim. Bir yandan da ağlamaklı bir sesle mırıldanıyordu: 'Tatlı, tatlı – her şey tatlı olmalı – bana göre öyle; şeytan gelinini balla beslermiş – halis balla.'

"Pastacı gülümseyerek bana baktı, sonra yaşlı adama dönüp, 'Çok haklısınız, öyle tabii, yaşlılık işte, yaşlılıkta insan güçten kesiliyor,' dedi. Yaşlı adamın yüz ifadesi değişmediyse de sesi yükseldi: 'Yaşlılık mı? Ne yaşlılığı? Güçten kesilmek mi? Zayıflamak, bitkin düşmek mi! Ha ha ha!'

"Bu sözlerle birlikte yumruklarını öyle bir sıktı ki eklemleri kütürdedi, aynı zamanda ayaklarını sertçe birbirine çarparak havaya öyle bir sıçradı ki bütün dükkân gümbürdedi, bütün kavanozlar zangır zangır sallandı. Ama aynı anda müthiş bir çığlık koptu, yaşlı adam peşinden gelip ayaklarının dibine sokularak yerde yatan siyah köpeği ezmişti. Yaşlı adam az önceki sesiyle 'Lanet olası yaratık! Cehennem köpeği seni,' diye iç geçirip poşetini açtı, büyük bir badem kurabiyesini köpeğin önüne attı. İnsan gibi ağlayan köpek ânında sesini kesti, arka ayaklarının üzerine oturup bir sincap gibi badem kurabiyesini kemirmeye başladı. Köpek kurabiyesiyle, yaşlı adam da poşetiyle işini aynı anda bitirdi. 'İyi geceler saygıdeğer komşum,' diyerek elini pastacıya uzattı, adamın elini öyle bir sıktı ki pastacı acıdan yüksek sesle bağırdı. 'Yaşlı, hasta ihtiyar size iyi geceler diler, sevgili pastacı komşum,' diye tekrarlayıp dükkândan çıktı, diliyle ağzındaki kurabiye kırıntılarını yalayan siyah köpek de peşinden gitti. Yaşlı adam beni fark etmemiş gibiydi, şaşkınlıktan donakalmış, orada öylece duruyordum. 'Gördüğünüz gibi,' diye başladı pastacı, 'gördüğünüz gibi bu garip ihtiyar ara sıra buraya uğrar, hiç değilse ayda iki ya da üç kez, ama ağzından hiçbir laf alamayız, eskiden Kont S.'nin uşağı olduğunu, şimdi bu eve baktığını ve her gün (yıllardır böyle bu) kont ailesinin yolunu gözlediğini biliyoruz yalnızca, o yüzden de kimseye oda kiralayamıyor. Bir keresinde kardeşim geceleyin gelen acayip sesler yüzünden yanına gitti ama adam gayet sakin 'Evet,' demiş, 'herkes bu evin hayaletli olduğunu söylüyor ama siz inanmayın, öyle bir şey yok.'

"Pastanenin hareketlendiği saatler gelmişti, kapı açıldı ve bir dünya şık insan içeriye doluştu, ben de daha fazla soru soramadım.

"Şu kadarı kesindi, Kont P.'nin evin sahibiyle ve durumuyla ilgili bilgileri yanlıştı, yaşlı kâhya inkâr etse de evde tek başına

yaşamıyordu ve kesinlikle orada tüm dünyadan saklanan bir sır vardı. Pastacının anlattığı o ürkütücü, tuhaf şarkıyla, pencerede beliren güzel kol arasında bir bağlantı kurmam gerekmiyor muydu? Kol, duruma uymuyordu çünkü yaşlı, buruşuk bir kadının kolu olamazdı, öte yandan pastacının tarif ettiği şarkıyı da genç bir kız söylüyor olamazdı. Ama gördüğüm kadın kolunu hatırlayıp belki sadece akustik bir yanılsama yüzünden sesin yaşlı ve tiz duyulduğuna, belki de korkuya kapılan pastacının kulağının onu yanılttığına kendimi kolayca ikna ettim.

"Ne var ki dumanı, o garip kokuyu, gördüğüm acayip biçimli kristal şişeyi hatırladım, çok geçmeden olağanüstü ama uğursuz büyülü güçler tarafından ele geçirilen bir yaratığın görüntüsü tüm canlılığıyla gözümün önünde beliriverdi. Yaşlı adam gözümde korkunç bir büyücüye, belki de kont ailesinden tamamen bağımsız olarak, bu ıssız evde uğursuz birtakım işlerle uğraşan kahrolası bir sihirbaza dönüştü.

"Hayal gücüm iş başındaydı, daha o gece hem rüyalarımda hem de uyku öncesi sanrılarımda, parmağında ışıltılı pırlanta olan eli, bileğinde parlak bilezik olan kolu tüm netliğiyle gördüm. Yalvarırcasına bakan, hüzünlü, gök mavisi gözleriyle sevimli bir yüz incecik, gri bir sis tabakasından içinden çıkar gibi yavaş yavaş belirdi, sonra tüm alımlı tazeliğiyle birlikte genç bir kızın muhteşem bedeni göründü. Çok geçmeden sis sandığımın buhar olduğunu fark ettim, siluetin ellerinde tuttuğu kristal şişe döne döne buharın içinden yükseliyordu. 'Ey büyülü güzellik,' diye haykırdım coşkuyla, 'ey büyülü güzellik, söyle bana neredesin, kim alıkoyuyor seni? Ah, nasıl da kederle, sevgiyle bakıyorsun bana! Biliyorum, seni tutsak eden kara büyü, hain şeytanın talihsiz kölesisin sen, o ki kahverengiler giyip saçını kabartarak şekercilerde gezer, sert adımlarıyla her şeyi paramparça etmek ister, uluyarak beş sekizlik şeytani dansını yaptıktan sonra badem kurabiyesiyle beslediği

cehennem köpeklerini ezer. – Ah, hepsini biliyorum, seni sevimli, alımlı şey! – Pırlantan, içindeki korun yansımasıdır! – Ah, onu kalbinin kanıyla yıkamış olmasaydın, hiç öyle parlayabilir miydi, aşkın bir faninin algılayabileceği en muhteşem tonlarında binlerce renkte ışık saçabilir miydi. – Ama biliyorum, koluna dolanmış bilezik, kahverengili adamın bahsettiği, manyetik olduğunu söylediği zincirin bir halkası. – Ona inanma, güzelim! – Zincirin kaynayan imbiğin mavi ateşine doğru nasıl uzandığını görüyorum ben. – Tutup atıyorum onu ve işte özgürsün! – Her şeyi bilmiyor muyum – her şeyi bilmiyor muyum sevgilim? Ama artık, bakirem – aç o gül ağzını, ah, söyle.'

"Tam o anda omzumun üzerinden uzanan kemikli bir el kristal şişeyi alıp tuz buz etti, parçaları havada toz oldu. Alımlı kadın silueti boğuk bir iniltiyle gecenin karanlığında gözden kayboldu. – Ha! – Gülüşünüzden anlayabiliyorum, yine beni hayaletler gören hülyalı bir kaçık olarak görüyorsunuz ama size temin ederim bütün rüya, illa öyle demek istiyorsanız öyle deyin, büsbütün bir görünün karakterine sahipti. Fakat yavan bir inançsızlıkla bana böyle güldüğünüz için bundan daha fazla bahsetmeyip çabucak devam etmek istiyorum.

"Şafak henüz sökmüştü ki huzursuzluk ve özlemle kendimi bulvara atıp ıssız evin önüne dikildim! İçerdeki perdelerin dışında kalın jaluziler de çekilmişti. Caddede kimsecikler yoktu, ben de zemin katın penceresine iyice sokuldum, kulak kabarttım ama çıt çıkmıyordu, mezarlık kadar sessizdi. Gün doğdu, cadde hareketlendi, gitmem gerekiyordu. Günlerce, her saat evin çevresinde dolandığımı, en ufacık bir şey bile keşfedemediğimi, bütün soruşturmalarımın ve araştırmalarımın beni hiçbir yere götürmediğini, nihayetinde gördüğüm o güzel kadının görüntüsünün solmaya başladığını anlatarak sizi ne diye yorayım.

"Nihayet bir gün, akşamın geç bir saatinde yürüyüşten döner-

ken ıssız evin önünden geçiyordum ki kapısının yarı açık olduğunu fark ettim; kapıya doğru yaklaştım, kahverengili adam başını uzattı. Ama ben kararımı vermiştim bile. 'Mali Müşavir Binder bu evde oturmuyor mu?' Yaşlı adama böyle sordum, bir yandan da adamı donuk bir lambanın aydınlattığı hole doğru neredeyse ittiriyordum. Yaşlı adam bana sabit gülümsemesiyle bakıp kısık, kibar bir sesle cevap verdi: 'Hayır, burada oturmuyor, hiçbir zaman oturmadı, hiçbir zaman da oturmayacak, hem de bu bulvardaki hiçbir evde. İnsanlar bu evin hayaletli olduğunu söylüyorlar fakat size temin edebilirim ki bu doğru değil, burası sakin, güzel bir ev, yarın Sayın S. Kontesi buraya taşınacak. İyi akşamlar beyefendi!' Bu sözlerle birlikte yaşlı adam beni evden çıkarıp ardımdan kapıyı kilitledi. Hızlı hızlı soluyup öksürerek anahtar destesini koridorda şıngırdattığını, sonra merdivenlerden yukarı çıktığını duyabiliyordum. O kısacık sürede bir sürü şey fark etmiştim, koridor rengârenk eski duvar kâğıtlarıyla kaplıydı, kırmızı damasko kaplı kocaman koltuklarla bir salon gibi döşenmişti, tuhaf görünüyordu.

"Sonra, o gizemli eve zorla girmemle birlikte uyandırılmış gibi, olaylar başladı! Düşünün, hayal edin, ertesi gün öğle saatlerinde bulvarda yürüyorum, bakışlarım uzaktan ister istemez ıssız eve çevriliyor ve üst kattaki son pencerede bir şeyin parıldadığını görüyorum. Biraz daha yaklaşınca dışardaki jaluzinin tamamen, içerdeki perdeninse yarıya kadar çekildiğini fark ediyorum. Pırlanta bana doğru pırıldıyor. Ah Tanrım! Görümde gördüğüm o yüz, kola yaslanmış hüzünle, yalvarırcasına bana bakıyor. Fakat sürekli hareket halindeki o kitlenin ortasında durmak ne mümkün!

"O sırada gözüme bir bank ilişti, bulvarda ıssız ev istikametinde yürüyen insanların oturması için konulmuş bir banktı bu, gerçi oturunca ev arkada kalıyordu. Hemen bulvara çıktım,

bankın arkalığına doğru eğilince o uğursuz pencereyi rahatça görebiliyordum. Evet, oradaydı, o alımlı, sevimli kız; yüzündeki bütün hatlar görülüyordu! Yalnızca bakışları bulanıktı. Az önce sandığım gibi bana bakmıyordu, daha ziyade gözlerinde ölü gibi donuk bir şey vardı, ara sıra kolunu ya da elini oynatmıyor olsa insan çok canlı bir tabloya baktığını sanabilirdi. Penceredeki bu garip varlığın görüntüsüne kendimi büsbütün kaptırmıştım, içimde öyle garip bir heyecan peyda olmuştu ki muhtemelen bir süredir bana ürünlerini gösterip duran İtalyan seyyar satıcının cırtlak sesini duymamıştım. Sonunda kolumu çekiştirdi; hızla dönüp epey sert ve öfkeli bir tavırla onu başımdan savdım. Ama adamın ricaları, ısrarı bitmek bilmiyordu. Bugün siftah bile yapmamış, ondan hiç değilse birkaç kurşun kalem, bir deste kürdan alsaymışım. Rahatsız edici adamdan bir an evvel kurtulma isteğinin sabırsızlığıyla elimi cebimdeki cüzdana götürdüm. 'Burada başka güzel şeylerim de var,' diyerek kutusunun alt çekmecesini açtı, çekmecedeki camdan diğer şeylerin arasında duran küçük, yuvarlak bir cep aynasını yandan bana doğru uzattı. Arkamda kalan ıssız eve, pencereye, görümde gördüğüm sevimli meleğin keskin, net hatlarına baktım. Küçük aynayı hemencecik satın aldım, böylece rahat rahat, çevredekiler tarafından fark edilmeden arkamdaki pencereye bakabiliyordum.

"Fakat penceredeki yüze baktıkça tarifsiz, garip bir hisse kapıldım, sanki uyanıkken rüya görüyordum. Sanki bir tür katalepsi yalnızca hareket kabiliyetimi değil, aynadan bir türlü ayıramadığım bakışlarımı da felce uğratmıştı. Utanarak da olsa itiraf etmeliyim ki, küçük bir çocukken ne zaman babamın odasındaki büyük aynanın önünde durup zevkle aynaya bakacak olsam dadımın beni yatağıma götürüp anlattığı o kocakarı masalı geldi aklıma. Çünkü dadım çocuklar geceleri aynaya bakarsa yabancı, çirkin bir yüz görürler derdi, sonra da gözleri kaskatı kesilir. Ben de dehşete

kapılırdım ama korkuma rağmen kendimi aynaya hiç değilse şöyle bir bakmaktan alamazdım çünkü o yabancı yüzü merak ederdim. Bir keresinde kor gibi parıldayan bir çift ürkütücü gözün aynadan bana baktığını görür gibi oldum, çığlığı basıp sonra da bayıldım. Böylelikle müzmin bir hastalık patlak verdi ama bugün bile o gözler gerçekten bana bakmış gibi geliyor.

"Kısacası çocukluğumun bütün delice saçmalıkları aklıma düşüyor, damarlarımdan buz gibi bir şey geçiyordu. Aynayı fırlatıp atmak istiyor, yapamıyordum. Şimdi de o sevimli yüzün gök mavisi gözleri bana bakıyordu. Evet, bakışlarını bana çevirmiş, ışıklarını kalbime saçıyordu. Beni aniden saran dehşet benden el çekti, yerini elektrik sıcaklığıyla içimi ısıtan tatlı bir özlemin hoş acısına bıraktı. 'Ne güzel bir aynanız varmış,' dedi yanımda bir ses. Rüyamdan uyandım, iki yanımda durup bana manidar bir şekilde gülümseyen yüzleri görünce az şaşırmadım. Bir sürü insan aynı banka oturmuştu, aynaya donuk gözlerle bakarak ve histerik halim yüzünden tuhaf yüz ifadeleri takınarak onlara bedavadan eğlenceli bir seyirlik sunduğumdan adım kadar emindim.

"Ben cevap vermeyince adam bana bakıp 'Ne güzel bir aynanız varmış,' diye tekrarladı, sonra da ekledi: 'Ama söyler misiniz, niye öyle deli gibi gözlerinizi diktiniz, hayalet mi gördünüz,' vs. Epey yaşı olan, temiz giyimli adamın konuşmasında, bakışlarında olağanüstü bir iyi niyet ve güven uyandıran bir şeyler vardı. Ona aynaya bakarak arkamdaki ıssız evin penceresinde duran muhteşem kızı gördüğümü söylemekte hiçbir sakınca görmedim.

"Biraz daha ileri gidip yaşlı adama, şu sevimli yüzü onun da görüp görmediğini sordum. 'Şurada mı? Eski evde? Son pencerede ha?' diye sordu yaşlı adam, yine şaşırmış gibiydi. 'Tabii, tabii,' dedim, o zaman gülümseyerek şöyle dedi: 'Bu çok acayip bir yanılgı, benim yaşlı gözlerim işte, Tanrı şu yaşlı gözlerimi esirgesin. Ah ah, beyefendi, şu çıplak gözlerimle oradaki pencerede güzel

bir yüz görür gibi oldum ama bana kalırsa epey iyi ve çok canlı çizilmiş yağlı boya bir portreydi.'

"Pencereye bakmak üzere hemen arkama döndüm, her şey kaybolmuş, jaluziler indirilmişti. 'Evet!' diye devam etti yaşlı adam, 'evet beyefendi, artık emin olmak için çok geç çünkü bildiğim kadarıyla Kontes S.'nin kâhyası olarak orada tek başına yaşayan hizmetçi, tozunu aldıktan sonra tabloyu pencereden kaldırıp jaluzileri indirdi.'

"'Gerçekten bir tablo muydu?' diye bir kez daha sordum, büsbütün afallamıştım.

"'Gözlerime güvenin,' diye karşılık verdi ihtiyar. 'Aynada sadece tablonun yansımasını gördünüz, bu da şüphesiz optik yanılgıyı güçlendirdi. Sizin yaşınızdayken hayal gücüm sayesinde güzel bir kızın tablosunu ben de canlı sanırdım.'

"'Ama eli kolu hareket ediyordu,' diye girdim araya.

"'Evet evet, kıpırdıyordu, her tarafı kıpırdıyordu,' dedi yaşlı adam, gülümseyerek hafifçe omzuma vurdu. Sonra ayağa kalkıp kibarca eğildi, şu sözleri söyleyerek yanımdan ayrıldı. 'Böyle çirkin yalanlar söyleyen cep aynalarına karşı dikkatli olun – Sadık kulunuz iyi günler diler.'

"Böyle aptal ve kör bir hayalperest muamelesi görmek canımı ne kadar sıktı tahmin edebilirsiniz. İhtiyarın haklı olduğuna, utanarak da olsa, zihnimin bana bu ıssız evi mistik bir havaya büründürmeme sebep olan delice bir oyun oynadığına kanaat getirdim.

"Bezginlik ve bıkkınlık içerisinde eve döndüm, ıssız evle ilgili bütün mistik düşüncelerden sıyrılmaya, hiç değilse birkaç gün bulvardan uzak durmaya kesin kararlıydım.

"Bu kararıma sadık kaldım; zaten acil bir hal alan işler beni gündüzleri yazı masamın başında tutuyor, zeki ve neşeli arkadaşlarım da akşamları beni oyalıyorlardı, gizemleri düşünecek vaktim

yoktu. Ne var ki arada bir aniden biri dokunmuş gibi uykumdan sıçrayarak uyanıyordum, sonra anlıyordum, beni uyandıran görümde ve ısısız evin penceresinde gördüğüm o gizemli varlığın düşüncesi oluyordu. Hatta işteyken, arkadaşlarımla canlı bir sohbet yürütürken bile bu düşünce, ortada başka hiçbir sebep yokken beni aniden şimşek gibi çarpıyordu. Neyse ki bu anlar kısa sürüyordu. O alımlı portreyi beni yanıltarak yansıtan küçük cep aynasını sıradan günlük işlerde kullanıyordum. Kravatımı bu aynaya bakarak bağlıyordum. Yine bir gün bu önemli işi görecektim ki ayna gözüme donuk göründü, parlatmak için en bilinen yöntemi kullanarak aynaya hohladım. Nabzım durdu, hoş bir ürpertiyle içim titredi! Evet, soluğumun buharı aynayı kaplayınca mavi bir sis içinde o güzel yüzü gördüğüm anda hissettiğim şeyi ancak böyle tanımlayabilirim, o yüz aynı hüzünlü, yürek delen bakışlarıyla bana bakıyordu! Gülüyorsunuz öyle mi? Bana yaftayı yapıştırdınız, beni iflah olmaz bir hayalperest sayıyorsunuz ama istediğinizi söyleyin, istediğinizi düşünün, o sevimli kız aynadan bana bakıyordu ama buhar dağılınca yüz de aynanın parıltısında kayboldu.

"Sizi yormak, birbiri ardına gelişen her ânı anlatmak istemiyorum. Sadece şu kadarını söyleyebilirim ki, aynı şeyi durmaksızın yapıp durdum, aynaya hohlayarak o sevgili yüzü yeniden görmeyi çoğu kez başardım ama bazen en yoğun çabalarım bile sonuçsuz kalıyordu. O zaman ısısız evin önünde deliler gibi volta atıyor, gözlerimi pencerelere dikiyordum fakat insan namına hiçbir şey görünmüyordu.

"Yalnızca onu düşünerek yaşıyordum, benim için başka hiçbir şey önemli değildi artık, arkadaşlarımı, eğitimimi ihmal ediyordum. Bu halim hafif bir acıya, rüyamsı bir özleme dönüştü, onun görüntüsü canlılığını ve gücünü yitirir gibi olsa da şimdi bile yoğun bir dehşetle hatırladığım anlarda çoğunlukla zirve noktasına ulaşıyordu.

"Beni felakete sürükleyebilecek bir ruh halinden söz ettiğime göre, siz inançsızların gülüp alay edebileceği bir şey yok ortada, neler çektiğimi dinleyin de anlayın beni.

"Daha önce de dediğim gibi görüntüsü çoğu zaman büsbütün soluyor, bu da bana fiziksel bir rahatsızlık veriyordu, bazen de o suret normalde asla olmadığı bir canlılık ve parıltıyla öyle bir beliriyordu ki elimi uzatsam tutacağım sanıyordum. Ama sonra ürkütücü bir şekilde, aynanın sisleriyle sarılıp çevrelenen o suret benim kendi suretimmiş gibi geliyordu. Önce hassas bir göğüs ağrısı, sonra büsbütün bir kayıtsızlık, yorgunluğun iliklerime kadar işlediği bu acınası hale son veriyordu. Böyle anlarda bütün teşebbüslerim sonuçsuz kalıyor fakat gücümü toplayınca görüntüsü yine tüm canlılığıyla aynada belirliveriyordu, o yüzden bu durumun normalde yabancısı olduğum, özel bir fiziksel dürtüyle ilişkisi olduğunu inkâr edemem.

"Bitmek bilmez bu gerginliğin üzerimde yıkıcı etkileri oldu, ölü gibi solgun ve mahvolmuş bir halde ortalıkta yalpalıyordum, arkadaşlarım beni hasta sanıyorlardı, ardı arkası kesilmeyen uyarıları sonunda beni, her ne kadar elimden gelmese de durumum hakkında ciddi ciddi düşünmeye itti. Kasten mi yoksa tesadüfen mi oldu bilmiyorum ama farmakoloji eğitimi alan bir arkadaşım beni ziyaret ettikten sonra Reil'ın akıl hastalıklarıyla ilgili kitabını* bende unuttu. Okumaya başladım, eser beni karşı konulmaz bir şekilde cezbediyordu ama sabit delilik hakkında söylenen her şeyde kendimi bulunca çok kötü oldum!

"Kendimi tımarhaneye doğru giderken görünce kapıldığım

* Johann Christian Reil'ın 1803'te yayımlanan "Rhapsodien über die Anwendung der psychischen Curmethode auf Geisteszerrüttungen" (Psikolojik Tedavi Yöntemlerinin Ruhsal Sarsıntılara Uygulanması Üzerine Rapsodiler) kitabı kastediliyor. Reil, "psikiyatri" sözcüğünü türeten ve literatüre kazandıran biliminsanıdır. *—çn*

derin dehşet, aklımı başıma getirdi ve bir karar alıp çabucak uyguladım. Aynamı cebime attığım gibi delileri tedavi edip iyileştirmesiyle, hatta çoğu zaman fiziksel hastalıklara da sebep olan ruhsal esaslara hâkimiyetiyle bilinen Doktor K.'ye gittim. Ona her şeyi anlattım, ondan en ufacık bir detayı dahi saklamadım ve beni tehdit ettiğine inandığım bu korkunç kaderden beni kurtarması için ona yalvardım. Beni sakince dinledi fakat bakışlarında derin bir şaşkınlık görür gibi oldum.

"'Henüz,' diye başladı, 'tehlike sandığınız kadar yakında değil, kesinlikle iddia edebilirim ki tehlikenin önüne geçebilirim. Duyulmadık türden ruhsal bir saldırıya uğradığınıza şüphe yok ama kötücül bir gücün size bu şekilde saldırdığını bütünüyle idrak etmek, size savunmanız için gereken silahı vermiş olacak. Cep aynanızı bana verin ve kendinizi zihin gücü gerektiren bir işe verin, bulvardan uzak durun, bir an evvel kaldırabileceğiniz kadar çok çalışmaya başlayın, sonrasında güzelce bir yürüyüş yapıp sizi epeydir özleyen arkadaşlarınızın yanına gidin. Besin değeri yüksek yiyecekler yiyip sert, kuvvetli şaraplar için. Görüyorsunuz, dikkatinizi bu sabit fikirden, yani ıssız evin penceresinde ve aynada belirip sizi aldatan bu yüzden başka şeylere yöneltip vücudunuzu güçlendirmeye çalışıyorum. Siz de niyetime dürüstçe destek olun.'

"Aynadan ayrılmak benim için zor oldu, aynayı çoktan almış olan doktor bunu fark etmemiş gibiydi, cama hohladı, sonra da bana uzatarak sordu: 'Bir şey görüyor musunuz?'

"'Hiçbir şey görmüyorum,' diye yanıt verdim, doğruydu da.

"Sonra doktor aynayı elime verip 'Aynaya hohlayın,' dedi.

"Dediğini yaptım, mucizevi görüntü hiç olmadığı kadar net bir şekilde belirdi. 'İşte burada!' diye bağırdım.

"Doktor baktı, sonra 'Ben hiçbir şey görmüyorum,' dedi, 'ama aynaya baktığınız anda ürperdiğimi de inkâr edemeyeceğim, gerçi

hemen geçti. Gördüğünüz gibi, size karşı tamamen dürüstüm, bu yüzden de güveninizi kazanmayı hak ediyorum. Tekrar deneyin.'

"Denedim, doktor bana dokunuyordu, elini sırtımda hissedebiliyordum. Suret yine belirdi, benimle birlikte aynaya bakan doktorun beti benzi attı, sonra aynayı elimden aldı, bir kez daha bakıp çekmeceye kaldırdı ancak eli alnında, bir süre sessizce durduktan sonra bana döndü. 'Talimatlarıma harfiyen uyun,' diye başladı. 'Kendinizden geçip kendi benliğinizi fiziksel bir acı olarak duyduğunuz anların benim için henüz oldukça gizemli olduğunu itiraf edebilirim ama çok yakında daha fazlasını söyleyebilmeyi umut ediyorum.'

"Bana ne kadar zor gelse de sağlam, tavizsiz bir iradeyle saati saatine doktorun talimatlarına göre yaşıyordum, çok geçmeden diğer zihinsel yorgunlukların ve doktorun önerdiği diyetin olumlu etkilerini hissetmeye başlasam da öğlen on ikide ama daha şiddetli olarak gece on ikide başlamayı âdet edinmiş o korkunç nöbetlerden kurtulamamıştım. Çoğunlukla şarabın içilip şarkıların söylendiği neşeli toplulukların içindeyken bile yüreğime aniden sivri, kızgın bir hançer saplanıyor, bütün zihinsel gücümü kullansam dahi direnmeme yetmiyordu, oradan hemen uzaklaşmam, ancak baygınlığa benzer bu halden sıyrıldıktan sonra geri dönmem gerekiyordu.

"Bir akşam psişik etkiler ve hipnozun bilinmeyen karanlık yönleri hakkında konuşulan bir toplantıdaydım. Özellikle uzaktaki bir psişik gücün etki etme olasılığı hakkında konuşuldu, doğru olabileceği birçok örnekle ispatlandı, özellikle kendisini hipnoza adamış genç bir doktor, diğer birçok hipnozcu ya da daha ziyade bütün iyi hipnozcular gibi, sadece düşüncelerini odaklayıp iradesini kullanarak uyurgezerlere uzaktan etki edebileceğini söyledi. Kluge, Schubert, Bartels ve diğerlerinin bu konu hakkında söyledikleri bir bir gündeme geldi. Orada bulunan biri, gözlem

yeteneğinin keskinliğiyle meşhur bir tıpçı sonunda 'En önemlisi,' diye lafa girdi, 'bence en önemlisi hipnozun, bizim sıradan, basit hayat tecrübesi olarak görüp gizemli olduğunu düşünmek istemediğimiz bazı gizemleri açığa çıkarır gibi olmasıdır. Elbette işe ihtiyatla yaklaşmalıyız. Nasıl oluyor da bir kişi ya da herhangi bir olayın sadık imgesi, dışsal ya da içsel hiçbir belirli sebep olmaksızın, hatta düşünce zincirimizi kırarak, bütün benliğimizi coşkuya sürükleyecek, bizi bile şaşırtacak bir canlılıkla aklımıza düşüyor. En tuhafı da bunun çoğunlukla rüyalarda vuku bulması. Rüyada gördüğümüz imgenin tamamı kapkara bir boşluğa düşer, sonra o imgeden tamamen bağımsız başka bir rüyada bizi uzaklara götüren, yıllardır hiç düşünmeyip yabancılaştığımız insanları aniden karşımıza çıkaran başka bir imge tüm canlılığıyla belirir. Evet, dahası da var! Ancak yıllar sonra tanışacağımız büsbütün yabancı insanları çoğunlukla bu şekilde görürüz. 'Ah Tanrım, bu adam, bu kadın, şaşırtıcı bir şekilde bana tanıdık geliyor, onu daha önce de bir yerlerde gördüm galiba.' Gerçekten tanışmış olmamız hemen hemen imkânsız olduğu için muhtemelen bu tanışıklık bu türden bir rüyanın karanlık anısıdır. Ya bizi özel bir güçle ele geçirip duran bu yabancı imgelerin zihin akışımıza böyle aniden dalmaları yabancı bir psişik gücün sonucuysa? Ya belirli şartlar altında yabancı bir zihnin hiçbir hazırlık yapmadan bizimle psişik bir bağlantı kurması mümkünse, biz de iradesizce ona boyun eğmek zorunda kalıyorsak?'

"'Böylece,' diye gülerek araya girdi biri, 'çok da büyük bir adım atmadan çoktan zaman aşımına uğramış aptalca çağların büyülerle, sihirlerle, yanılsamalarla ve diğer anlamsız batıl inançlarla dolu öğretisine geri dönmüş oluruz.'

"'Hayır,' diye inanmayanın lafını böldü tıpçı, 'hiçbir çağ zaman aşımına uğramaz ve bizimki de dâhil, insanların düşünmeye yeltendiği çağları aptalca olarak nitelemek istemiyorsak aptalca

çağ diye bir şey hiçbir zaman var olmamıştır. Çoğunlukla hukuki delillerle ispatlanmış bir şeyi âdeta inkâr etmeye kalkışmak tuhaf doğrusu; zihnimizin vatanı olan o karanlık ve gizemlerle dolu âlemde, aptal gözlerimizin önünde pırıl pırıl yanan tek bir lambanın olduğuna ne kadar az inanıyorsam doğanın bizden bir köstebeğin yeteneğini ve eğilimlerini esirmediğinden o kadar eminim. Biz kör insanlar, karanlıkta ilerleyecek yollar arayıp duruyoruz. Ama kör birinin onu serin gölgelerinin arasına alacak ormanın yakınlarında olduğunu, ağaçların fısıltıya benzer hışırtılarından; susuzluğunu dindirecek dereye yaklaştığını suyun mırıltılarından ve şıpırtılarından anlaması, böylece özlediği hedefe ulaşması gibi, biz de uzun yolculuğumuzun bizi önünde gözlerimizin açılacağı ışık kaynağına götürdüğünü, bize ruhunun nefesiyle dokunan, bilinmeyen varlıkların çınlayan kanat çırpışlarından anlarız!'

"Kendimi daha fazla tutamadım, 'Yani diyorsunuz ki,' diyerek tıpçıya döndüm, 'insanın iradesizce boyun eğmek zorunda kaldığı bilinmeyen ruhsal bir gücün etkisi olduğu doğrudur?'

"'Fazla ileri gitmek istemem ama,' diye yanıt verdi tıpçı, 'ben bu etkiyi sadece olası bulmakla kalmıyor, onun psişik gücün hipnotizma altındayken belirginleşen hareketleriyle türdeş olduğunu düşünüyorum.'

"'Öyleyse,' diye devam ettim, 'şeytani güçler üzerimizde yıkıcı, hasmane etkiler de bırakabilirler, öyle mi?'

"'Düşmüş bir ruhun bayağı sanat eserleri,' diye gülümseyerek karşılık verdi tıpçı. 'Hayır, onlara yenik düşmeyeceğiz. Yaptığım imaların başka türlü anlaşılmaması için eklemek isterim ki ruhsal bir gücün diğer güçler üzerinde mutlak bir hâkimiyeti olduğuna kesinlikle inanmıyorum, daha ziyade bu gücün hâkimiyetine alan sağlayanın bir irade zayıflığı, zaaf veya karşılıklı etkileşim olduğunu varsaymaya meyilliyim.'

"O âna dek sessizce oturup dikkatle dinleyen yaşlı bir adam,

'Şimdi,' diye söz aldı, 'bizim erişimimize kapalı gizemler hakkında tuhaf düşüncelerinize ancak şimdi ısınabildim. Endişe verici saldırılarla üzerimize gelen gizemli ve faal güçler varsa şayet, onlara direnmemizi sağlayacak gücü ve cesareti ancak ruhsal yapımızdaki bir anormallik elimizden alabilir. Yani basitçe ifade edecek olursak ancak bir akıl hastalığı. Günah bizi şeytani gücün kölesi yapar. Tuhaf olan, en eski çağlardan beri şeytani güçlerin kullandığı şeyin, insanların en kafa karıştırıcı duygulanımı olması. Demek istediğim, vakayinameler aşk büyüleriyle dolup taşar. Aynı şey sürekli olarak o akıl dışı cadı davalarında da görülür, aydınlanmış bir devletin yasalarında bile aşk iksirlerinden bahsedilir, bu iksirler sadece psikolojik bir etki yaratması için tasarlanırlar çünkü genel olarak şehvet uyandırmak yerine belirli bir şahsı karşı koyamayacağı bir güçle büyülerler. Bu sohbet bana kısa bir zaman önce kendi evimde vuku bulan trajik bir olayı anımsattı. Bonaparte birlikleriyle beraber ülkemize girerken İtalyan muhafız alayından bir albay bende kalmıştı. Büyük ordu denen ordunun sakin, alçakgönüllü ve soylu tavrıyla öne çıkan birkaç subayından beriydi. Ölü gibi solgun yüzü ve fersiz gözleri bir hastalıktan ya da derin bir hüzünden kaynaklanıyordu. Bana geleli birkaç gün olmuştu ki onu etkileyen tuhaf bir olay oldu. O sırada ben de odasındaydım, aniden derin derin iç geçirip elini göğsüne koydu ya da daha ziyade ölümcül bir acı çekiyormuş gibi midesinin üzerine. Çok geçmeden konuşamaz duruma geldi, kendini kanepeye attı ama sonra gözleri aniden görmez oldu, şuursuz bir heykel gibi kaskatı kesildi. Nihayet rüyasından bir çırpıda sıyrılır gibi uyandı fakat donukluğu yüzünden epey bir zaman yerinden kıpırdayamadı. Ona gönderdiğim doktor, diğer yöntemler sonuçsuz kalınca albayı hipnotize etti, işe yarıyor gibiydi; ne var ki doktor hastayı hipnotize ederken kendisi fenalaştı, o yüzden albayı uyandırmak zorunda kaldı. Bu arada doktor albayın güvenini ka-

zanmıştı, albay ona Pisa'da tanıştığı bir kadının suretinin az önce yanına geldiğini söyledi, kadının kor gibi gözleri albayın yüreğine işlemiş, albay bilincini büsbütün yitirene kadar katlanılmaz bir acı hissetmişti. Bu halden çıkınca geriye hafif bir baş ağrısı kaldı, bir de aşkın tadını doyasıya çıkarmış gibi bir gevşeme. Ama o kadınla ilişkisine dair hiçbir şey söylemedi. Birlik yola çıkacaktı, albayın arabası kapının önünde hazır bekliyordu, albay kahvaltısını etti ama tam bir kadeh Madeira şarabını ağzına götürecekken boğuk bir çığlık atarak sandalyeden yere düştü. Ölmüştü. Doktorlar beyin felci dediler. Birkaç hafta sonra albaya yollanan bir mektup benim adresime geldi. Açmakta tereddüt etmedim, belki albayın akrabalarıyla ilgili bir şey öğrenirim de ani ölümünden onları haberdar ederim diye düşündüm. Mektup Pisa'dan geliyordu ve imzasız sadece birkaç satır vardı: 'Kısmetsizmişsin! Bugün, ayın 7'sinde, saat öğlen on ikide, Antonia senin hayalini sevgiyle kucaklarken yığılıp öldü!' Albayın ölüm saatini not ettiğim takvime baktım, Antonia'nınkiyle aynı saatti.'

"Adamın hikâyesinin devamını dinlemedim çünkü İtalyan albayın durumuyla kendi durumum arasındaki benzerliği görünce kapıldığım dehşet halinde, o tanımadığım yüzü görmek için hiddetli bir acıyla birlikte delice bir özlem duydum, öyle ki bu duyguya yenilip yerimden fırladığım gibi o uğursuz eve doğru koşmaktan kendimi alamadım. Daha uzaktan, sıkı sıkı kapatılmış jaluzilerin arasından ışıkların yandığını görür gibi oldum ama ben yaklaşınca parıltı kayboldu. Aşka susuzluğumdan kudurmuş bir halde kapıya omuz attım; kapı ağırlığıma dayanmadı, havanın boğucu ve rutubetli olduğu, loş ışıklı holde duruyordum. Kalbim tuhaf bir korkuyla ve sabırsızlıkla atıyordu, o sırada bir kadının boğazından çıkan uzun, keskin bir ses bütün eve yayıldı, nasıl olup da kendimi aniden birçok mumla pırıl pırıl aydınlatılmış, eski moda yaldızlı mobilyalarla ve acayip Japon vazolarıyla süs-

lenmiş salonda bulduğumu ben bile anlamadım. Yoğun bir kokusu olan tütsünün dumanı, mavi sis bulutları halinde üzerime doğru geliyordu.

"'Hoşgeldin – hoşgeldin, tatlı damat – zamanı geldi, düğün yakın artık!'

"Giderek yükselen bir kadın sesi böyle haykırdı, birdenbire salona nasıl geldiğimi anlamadığım gibi, gösterişli kıyafetler içindeki uzun, genç bir siluetin sisin arasından nasıl peyda olduğunu da anlamadım. Kulak tırmalayıcı bir sesle aynı şeyi haykırıp duruyordu: 'Hoşgeldin, tatlı damat.' Kollarını açmış, bana doğru geliyordu. Yaşlılık ve delilikten çarpılıp çirkinleşmiş sarı bir yüz, gözlerini gözlerime dikmişti. Derin bir dehşetle sarsılıp geriye doğru yalpaladım; çıngıraklı yılanın kor gibi yanan, delici bakışlarıyla büyülenmiş gibi gözlerimi bu ürkünç yaşlı kadından alamıyor, bir adım dahi atamıyordum. Bana iyice yaklaştı, iğrenç yüzü ince tülden ibaret bir maskeymiş gibi geldi gözüme, o sevimli yüzün hatları ince tülün arasından seçilebiliyordu. Kadının elini üzerimde hissetmiştim ki kadın bir feryat koparıp önümde yere yığıldı, bir ses arkamdan haykırdı: 'Aman aman! Şeytan yine hanımefendiyle oyun oynuyor, yatağınıza, yatağınıza gidin efendim, yoksa kötek gelecek, feci bir kötek!'

"Hızlıca arkama döndüm, üzerinde yalnızca gömleğiyle yaşlı kâhyayı gördüm, bir kırbacı ustalıkla başının üstünde sallıyordu. Uluyarak yerde iki büklüm olan yaşlı kadına kırbaçla vuracak oldu. Kâhyanın koluna atıldım ama beni iterek haykırdı: 'Yüce Tanrım, beyefendi ben gelmesem yaşlı şeytan onu öldürecekti – çekilin, çekilin, çekilin.'

"Koşarak salondan dışarı çıktım, zifiri karanlıkta boş yere evin kapısını aradım durdum. Kırbacın ıslığa benzeyen sesini, yaşlı kadının acı çığlıklarını duyuyordum. Yüksek sesle imdat diye bağıracaktım ki yer ayaklarımın altından kayıp gitti, bir merdiven-

den aşağı yuvarlanıp bir kapıya sertçe çarptım, kapı açıldı, ben de boylu boyunca küçük bir odanın zeminine kapaklandım. Az önce üzerinden biri kalkmış gibi görünen yataktan, sandalyeye asılmış kahverengi ceketten hemen anladım ki yaşlı kâhyanın odasındaydım. Birkaç saniye geçti geçmedi merdivenlerden patırtılar geldi, kâhya içeriye dalıp ayaklarıma kapandı.

"Ellerini kaldırmış, 'Azizler aşkına,' diye yalvarıyordu, 'azizler aşkına, her kim olursanız olun, yaşlı cadı hazretleri sizi buraya nasıl çekmiş olursa olsun, burada olanları kimselere anlatmayın, yoksa ekmeğimden olurum! Deliren ekselansları cezalandırıldı, yatağa bağlı yatıyor. Ah, siz de uyuyun muhterem beyefendi, tatlı tatlı, güzel güzel uyuyun. Hatta mışıl mışıl uyuyun, güzel bir temmuz gecesi, gerçi ay ışığı yok ama yıldızların mutluluk veren ışıltısı var. Size iyi, huzurlu geceler.'

"Yaşlı adam bu sözlerle yerinden fırlayıp bir mum aldı, beni bodrum kattan çıkarıp kapıya doğru itti, ardımdan kapıyı sıkı sıkı kilitledi. Büsbütün afallamış halde telaşla eve koştum, bu dehşet verici gizem beni derinden sarstığı için ilk günlerde meseleye dair olası, küçücük bir açıklama dahi bulamadığımı tahmin edebilirsiniz. Yalnızca şu kadarından emindim, beni onca zamandır tutsak eden bir kara büyüyse eğer bu kez sahiden de benden el çekmişti. Aynadaki büyülü görüntüye duyduğum acı verici özlem dinmişti, o ıssız eve girişim, gözüme umulmadık bir anda tımarhaneye düşmek gibi geliyordu. Kâhyanın, durumu muhtemelen bütün dünyadan saklanması gereken soylu ve deli bir kadının zalim bekçisi olduğuna kuşku yoktu fakat ayna – hele o muhteşem, büyülü yaratık?

"Daha sonra kalabalık bir toplulukta Kont P.'ye rastladım, beni bir köşeye çekip gülümseyerek, 'Biliyor musunuz?' dedi, 'bizim ıssız evin gizem perdesi aralanmaya başlamış.'

"Hemen kulak kesildim ama kont tam devamını anlatacakken

yemek salonunun kanatlı kapıları açıldı, sofraya geçildi. Aklım tamamen kontun açıklayacağı gizemlerdeyken genç bir hanımefendiye kolumu uzatmış, ağır ağır hareket eden insanların katı seremonisine mekanik bir şekilde ayak uydurmuştum. Damımı bize ayrılan yere götürüyordum ki ilk kez o zaman yüzüne baktım, yüz hatları aynada gördüğüm suretinkinin tıpatıp aynısıydı, yanılmama imkân yoktu. Derinden sarsıldığımı tahmin edebilirsiniz ama size temin ederim ki aynaya hohladığımda ortaya çıkan bu olağanüstü kadının görüntüsü karşısında hissettiğim o yıkıcı ve delice aşk arzusunun en ufacık bir emaresi bile yoktu.

"Hayretim, dahası korkum bakışlarımdan okunuyor olmalıydı çünkü kız bana öyle bir şaşkınlıkla bakıyordu ki kendime elimden geldiğince hâkim olmaya çalışıp olabildiğince sakin bir sesle onu daha önce bir yerlerde gördüğümü, kesinkes hatırladığımı söyledim. Onu daha önce görmüş olamayacağımı, N.'ye daha dün ve hayatında ilk kez geldiğini söyleyince kelimenin tam anlamıyla şaşakaldım. Sesimi çıkaramadım. Ama kızın sevgi dolu gözlerinin bana attığı meleksi bakış yeniden toparlanmama yardımcı oldu. Bilirsiniz, bu tür olaylarda zihinsel duyargaları açmak, duyulan sesin yeniden çınladığı yeri bulana dek yavaş yavaş yoklamak gerekir. Ben de öyle yaptım ve çok geçmeden yanımdakinin kırılgan, sevimli fakat ruhsal gerilimden hastalanmış biri olduğunu fark ettim. Sohbet keyifli bir hal aldığında, özellikle baharat olsun diye garip, küstahça bir sözü acı biber gibi serptiğim zamanlarda gülümsüyor ama bunu bir yarasına dokunulmuş da acı çekiyormuş gibi yapıyordu.

"'Keyfiniz yerinde değil hanımefendi, belki bu sabahki ziyarettendir.'

"Az ötemizde oturan bir subay damıma böyle dedi ama o anda yanındaki, subayın kolunu tutup kulağına bir şey fısıldadı, o sırada masanın diğer tarafında oturan, yanakları ve bakışları alev alev

bir kadın, Paris'te temsilini gördüğü ve bugünküyle kıyaslayacağı muhteşem bir operadan söz ediyordu.

"Yanımdaki kızın gözlerinden yaşlar boşandı: 'Aptal bir çocuğum ben,' dedi bana dönerek. Daha önce migreninden şikâyet etmişti.

"'Sinirden kaynaklanan baş ağrısının olağan bir sonucu,' diye karşılık verdim sakin bir sesle, 'buna karşı en faydalı şey, bu şair içeceğinin köpüğünden fışkıran şen ve gözü pek ruhtur.'

"Bu sözlerle birlikte, başta reddettiği şampanyayı kadehine doldurdum, kadehinden bir yudum alırken gizleyemediği gözyaşlarını böyle yorumladığım için bakışlarıyla bana teşekkür etti. Zihni aydınlanmış gibiydi, her şey yolunda gidiyordu, ta ki ben yanlışlıkla önümde duran İngiliz kadehine çarpana kadar, kadeh müthiş tiz bir sesle çınladı. O zaman kızın beti benzi attı, ben de aniden dehşete kapıldım çünkü bu ses bana ıssız evdeki deli kadını hatırlatmıştı.

"Kahve servisinin yapıldığı sırada Kont P.'nin yanına gitme imkânı buldum; neden geldiğimin gayet farkındaydı: 'Yanınızdaki kızın Kontes Edwine Z. olduğunu biliyor musunuz? Yıllardır tedavi edilemeyen deli teyzesinin ıssız evde kapalı tutulduğundan haberiniz var mı? Bu sabah anne kız oradaydılar, talihsiz kadının yanında. Yaşlı kâhya, deli kontesin şiddetli patlamalarını idare edebilen, o yüzden kadının sorumluluğunu üstlenen adam, ölümcül bir hastalığa tutulmuş, yatıyormuş, kız kardeşinin nihayet bu sırrı Doktor K.'ye açtığı, doktorun da hasta kadını tam olarak iyileştiremese de ara sıra geçirdiği korkunç cinnetten kurtarmak için son bir çareye başvuracağı söyleniyor. Daha fazlasını henüz ben de bilmiyorum.'

"Aramıza başkaları da katıldı, sohbet bölündü. Doktor K, akıl almaz durumum yüzünden başvurduğum doktordu, muhtemelen tahmin edebilirsiniz, bulduğum ilk fırsatta doktora koşup ba-

şımdan geçen her şeyi ona olduğu gibi anlattım. Sakinleşebilmem için delirmiş yaşlı kadınla ilgili bildiklerini bana anlatmasını rica ettim, ben katı bir suskunluk yemini ettikten sonra bana şunları anlatmakta bir sakınca görmedi:

"Kontes Angelika Z. (diye başladı doktor), otuzuna merdiven dayamış olmasına rağmen henüz muhteşem güzelliğinin baharındaydı, kendisinden çok daha genç olan Kont S. onu — sosyetesinde görüp cazibesine öyle bir kapılmıştı ki derhal kur yapmaya başladı, hatta kontes yazın babasının arazisine geri döndüğünde Angelika'nın davranışlarına bakılırsa hiç de umutsuz görünmeyen arzularını yaşlı konta açmak için kadının peşinden gitti. Ama Kont S. oraya varır varmaz Angelika'nın küçük kız kardeşi Gabriele'yi gördü ve bir büyünün etkisinden sıyrılmış gibi oldu. Güzelliği ve işvesiyle Kont S.'yi kendini hayran bırakan Gabriele'nin yanında Angelika soluk bir renk gibi kalıyordu, böylece bir gün Angelika'ya hiç aldırmadan, Gabriele'ye evlenme teklifi etti, yaşlı Kont Z. de kızını seve seve verdi çünkü Gabriele'nin Kont S.'den hoşlandığına hiç şüphe yoktu.

"Angelika âşığının ihaneti karşısında en ufacık bir küskünlük dahi göstermedi. 'Beni terk ettiğini sanıyor. Aptal oğlan! Oyuncak olan *ben* değildim, *oydu*, fırlatıp attım!'

"Gururlu alaycılığıyla böyle diyordu, sahiden de bütün hali tavrı, ihanet eden adamı gerçekten küçümsediğini gösteriyordu. Ayrıca Kont S. ile Gabriele evlendikten sonra Angelika ortalıkta pek görülmez oldu. Sofraya gelmiyordu, bir başına civardaki ormanda dolaştığı, orayı epeydir yürüyüş rotası belledi̇ği söyleniyordu.

"Garip bir olay, şatoya hâkim olan durgunluğu bozdu. Kont Z.'nin avcıları, bir araya toplanan çok sayıda çiftçinin de desteğiyle, kısa bir süredir bölgede sık sık gerçekleşen kundakçılık ve soygunların faili olmakla suçlanan bir Çingene çetesini yakalamıştı.

Erkekleri uzun bir zincire, kadınları ve çocukları da arabaya bağlayarak şatonun avlusuna getirdiler. Zincire vurulmuş bir aslan gibi çakmak çakmak gözlerle, küstahça etrafa bakan bazı inatçılar, azimli hırsızlara ve katillere benziyordu ama özellikle göze batan, başından ayağına kadar kan kırmızısı bir şala sarınmış, uzun boylu, zayıf, korkunç bir kadındı, arabada dimdik ayakta duruyor, buyurgan bir sesle indirilmek istiyordu, sahiden de arabadan indirdiler. Sonra Kont Z. şato avlusuna geldi, tam bu çete üyelerinin şatonun sağlam zindanlarına ayrı ayrı dağıtılmasını emrediyordu ki Kontes Angelika uçuşan saçları, dehşet ve korkudan sararmış yüzüyle kapıdan dışarıya fırlayıp dizlerinin üzerine çöktü, keskin bir sesle haykırdı: 'Bu insanları bırak, bu insanları bırak, onlar masum baba, masum, bırak bu insanları! İçlerinden birinin tek bir damla kanı aksın bu bıçağı göğsüme saplarım.'

"Kontes bu sözlerle birlikte pırıl pırıl bir bıçağı havada sallayıp bayılarak yere düştü.

"'Ah, benim güzel çocuğum, sevgili yavrum, buna dayanamayacağını biliyordum!' Kırmızılı kadın böyle sızlandı. Sonra kontesin yanına diz çöküp suratını ve göğsünü iğrenç öpücüklere boğdu, bir yandan da durmadan mırıldanıyordu: 'Saf kızım, temiz kızım. Uyan, uyan, damat geliyor, saf damat geliyor.' Yaşlı kadın bu sözlerle birlikte armut biçiminde uzun bir şişe çıkardı, şişede küçük bir Japon balığı gümüşi bir ispirtonun içinde dolanıyor gibiydi. Yaşlı kadın bu şişeyi kontesin kalbine doğru tuttu, kontes o saniye uyandı ama Çingene kadını görür görmez yerinden fırlayıp kadını sıkı sıkı, içtenlikle kucakladı, sonra kadınla birlikte koşa koşa şatoya gitti. Kont Z., o sırada ortaya çıkan Gabriele ve nişanlısı, tuhaf bir ürpertiyle kaskatı kesilmiş halde olan biteni seyrettiler. Çingenelerse tamamen kayıtsız ve sakindiler, zincirden çıkarılıp tek tek şatonun zindanlarına atıldılar.

"Ertesi sabah Kont Z. emrindekileri topladı, Çingeneler geti-

rildi, kont bölgede yaşanan hırsızlıklardan hiçbirinin sorumlu olmadığını, bölgesinden rahatça geçebileceklerini duyurdu, bunun üzerine Çingenelerin elleri çözüldü ve salıverildiler, pasaportlarının yanlarında olması herkesi şaşırtmıştı. Kırmızılı kadınsa ortalıkta görünmüyordu. Boynundaki altın kolyeden ve uçları aşağı doğru kıvrık İspanyol şapkasındaki kırmızı sorguçtan Çingenelerin başı olduğu anlaşılan adamın geceleyin kontun odasına giderken görüldüğü söyleniyordu. Biraz zaman geçtikten sonra kesinlikle anlaşıldı ki Çingenelerin bölgede yaşanan hırsızlık ve cinayetlerde sahiden de en ufacık bir payı bile yoktu.

"Gabriele'nin düğünü yaklaşıyordu, bir gün şaşkınlıkla fark etti ki bir sürü arabaya mobilyalar, kıyafetler, çamaşırlar, kısacası gerekli bütün ev eşyaları yüklenmiş, arabalar yola koyulmuştu. Ertesi sabah Angelika'nın, Kont S.'nin kâhyası ve kırmızılı, yaşlı Çingeneye benzeyen örtülü bir kadınla geceleyin yola çıktığını öğrendi. Kont Z. bir açıklama yaparak bu bilmeceyi çözdü, bazı sebeplerden dolayı Angelika'nın tuhaf isteklerini kabul etmeyi gerekli görmüş, N.'deki bulvar üzerinde bulunan evi ona hediye etmekle kalmamış, orada tamamen bağımsız bir şekilde, kendi hayatını sürdürmesine de izin vermişti, Angelika'nın koştuğu şarta göre kontun kendisi dâhil aileden hiç kimse onun izni olmaksızın eve adımını atmayacaktı. Kont S. de Angelika'nın elzem isteği üzerine kendi kâhyasını ona devrettiğini, adamın onunla birlikte N.'ye gittiğini ekledi.

"Düğün yapılmıştı, Kont S. karısıyla birlikte D.'ye taşındı, orada mutlu mesut bir yıl geçirdiler. Fakat kont garip bir şekilde hastalanmaya başladı. Sanki gizli bir acı bütün yaşam sevincini, bütün gücünü elinden almış gibiydi; karısının, içini yiyip bitiriyor gibi görünen bu gizemli dertten kocasını kurtarmak için gösterdiği bütün çabalar boşunaydı.

"Sonunda kont, uzun süren baygınlıklar hayatını tehlike-

ye sokacak raddeye gelince doktorların talimatına uyarak güya Pisa'ya gitti.

"Gabriele bu seyahatinde ona eşlik edemiyor çünkü birkaç hafta sonra gerçekleşecek doğumu bekliyordu.

"'Bu noktada,' dedi doktor, 'Kontes Gabriele S.'nin ifadeleri öyle bölük pörçük ki olaylar tam manasıyla ancak derin bir bakışla anlaşılabilir. Neyse, Gabriele'nin çocuğu, bir kız, anlaşılmaz bir şekilde beşiğinden kaybolur, bütün aramalar sonuçsuz kalır, kadının umutsuzluğu çaresizliğe dönüşür, aynı sıralarda Kont Z. ona mektupla korkunç bir haber iletir, Pisa'ya gittiğini sandığı damadı N.'de, hatta Angelika'nın evinde, geçirdiği bir beyin felci sonucu ölmüş, orada ölüsü bulunmuştur; kont ayrıca, Angelika'nın korkunç bir cinnet geçirdiğini, kendisinin de böyle bir acıya uzun süre katlanamayacağını yazar.

"'Kontes Gabriele gücünü birazcık toplayınca hemen babasının evine gider; kadın kaybettiği kocasının ve kaybettiği çocuğunun hayaliyle geceyi uykusuz geçirirken yatak odasının kapısında önünde hafif bir inleme duyduğunu zanneder; bir cesaret komodinin üzerindeki şamdanın mumlarını yakıp dışarı çıkar. Yüce Tanrım! Yere çömelmiş, kırmızı şala sarınmış, kaskatı kesilmiş Çingene kadın, donuk, cansız bakışlarıyla gözlerine bakıyordur – kollarında küçük bir çocuk vardır, çocuk korkuyla sızlanıp durur; kontesin yüreği ağzına gelir! Bu onun çocuğudur! Kaybettiği kızı! Çocuğu Çingenenin kollarından çekip alır ama kadın aynı anda cansız bir kukla gibi yere devrilir. Kontesin korkuyla attığı çığlık yüzünden herkes uyanıp yanına koşar, kadın yerde cansız yatıyordur, kadını canlandırmaya çalışsalar da hiçbir şey çare etmez, kontes de Çingeneyi gömdürür.

"'Geriye sadece N.'de yaşayan deli Angelika'nın yanına gitmek, çocukla ilgili gizemi orada araştırmak kalır. Her şey değişmiştir. Angelika'nın vahşi deliliği bütün kadın hizmetçileri kaçırmış, ge-

riye yalnızca kâhya kalmıştır. Angelika sakinleşir, aklı başına gelir. Ama kont, Gabriele'nin çocuğuyla ilgili hikâyeyi anlatınca kadın ellerini çırpıp kahkahalarla haykırır: 'Bebekçik geldi mi? Sahiden geldi mi? Gömüldü mü, gömüldü mü? Ah tatlım, altuni sülün nasıl da görkemli salınıyor! Parlak mavi gözlü yeşil aslanı duymadınız mı?'

"'Kont deliliğin geri döndüğünü dehşetle fark eder, Angelika'nın yüzü aniden Çingene kadının yüzünün hatlarını almış gibidir, kont zavallı kadını kendi evine götürmeye karar verir fakat yaşlı kâhya karşı çıkar. Sahiden de Angelika'yı evden çıkarmaya yeltendiklerinde kadın yine kudurup cinnet geçirir. Angelika durulduğu bir vakit, bu evde ölmesine izin vermesi için ağlayarak babasına yalvarır, derinden sarsılan adamcağız da kızının dudaklarından kaçıveren itirafı yeniden patlak veren deliliğin alameti saysa da razı olur. Çünkü Angelika, Kont S.'nin onun kollarına geri döndüğünü, Çingene kadının Kont Z.'nin evine götürdüğü çocuğun da bu aşkın meyvesi olduğunu itiraf eder.

"'Başkentteki herkes Kont Z.'nin talihsiz kızını yanında götürdüğünü zanneder, oysa kadın, kâhyanın gözetimine teslim edilmiş, ıssız eve güzelce saklanmıştır.

"'Kont Z. bir süre önce öldü, Kontes Gabriele S. de ailevi meseleleri halletmek için Edwine'yle buraya geldi. Talihsiz kız kardeşini görmeyi reddedemedi. Bu ziyaret sırasında acayip bir şey olmuş olmalı fakat kontes bana daha fazlasını söylemedi, sadece üstünkörü talihsiz kadının yaşlı kâhyanın elinden kurtarılmasının gerekli olduğunu söyledi. Anlaşılan kâhya bir keresinde kadının delilik nöbetlerini sert muamelelerle, şiddet kullanarak durdurmaya çalışmış ama sonra Angelika nasıl altın yapacağını bildiğini söyleyince baştan çıkıp onunla birlikte türlü türlü tuhaf işlere girişmiş, gerekli her şeyi tedarik etmeye çalışmış.

"'Büyük olasılıkla (doktor anlatısını böyle bitirdi), sizin, tam

da sizin dikkatinizi bütün bu tuhaf olayların arasındaki derin bağlantıya çekmek tamamen lüzumsuz olacaktır. Hiç şüphem yok ki ihtiyar kâhyaya yakında şifa ya da ölüm getirecek bu felakete sebep olan sizsiniz. Ayrıca sizinle hipnotik bir bağlantı kurduktan sonra aynada aynı sureti görünce birazcık dehşete kapıldığımı gizleyemeyeceğim. Bunun Edwine'nin suretini olduğunu ikimiz de biliyoruz.'

"Doktorun benimle ilgili herhangi bir şey eklemeye gerek duymaması gibi ben de Angelika'yı, Edwine'yi, beni ve yaşlı kâhyayı birbirine bağlayanın hangi gizemli ilişki olduğunu, hangi mistik karşılıklı etkileşimlerin şeytani bir oyun oynadığını uzun uzadıya açıklamayı gereksiz buluyorum. Sadece şu kadarını söyleyebilirim ki bu olaylardan sonra boğucu, tekinsiz bir his beni başkenti terk etmeye zorladı, o da ancak bir süre sonra ve aniden. Sanırım benim içime garip bir ferahlığın yayıldığı anda yaşlı kadın ölmüştü."

Theodor anlatısını böyle bitirdi. Arkadaşları Theodor'un macerası hakkında bir şeyler söylediler, acayip olanla olağanüstü olanın garip ve ürkütücü bir şekilde birbirine karıştığı konusunda ona hak verdiler.

Ayrılırlarken Franz, Theodor'un elini tutup hafifçe sallarken neredeyse hüzünlü bir gülümsemeyle şöyle dedi: "İyi geceler, Spalanzani yarasası seni!"

SON

